

Ціна 75 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVI.

ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ — 1975 — JUNE-JULY

Ч. 305-306

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969

П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові Дні"

В. В. Павлюк — адміністратор

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Д. В. Кислиця — головний редактор
(у відпустці)

П. І. Маляр — заступник гол. редактора

О. Г. Коновал, Роман Рахманний — члени

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 доларів

Австралія — 4.50 австралійських доларів

Франція — 25 франків

Англія — 1.75 фунта

Всі інші країни Європи, Венесуела — 5.00 дол.

Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

В Австралії:

S. Krywolar, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide.
S. 5001, Australia.

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

на Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskij,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116,
U.S.A.

АДРЕСА РЕДАКЦІ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

N O W I D N I

28 Northcliffe Blvd.

TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

Second Class Mail Registration Number 1668

На першій сторінці обкладинки: сучасне фото
Троїцького собору Самарської паланки, збудованого в 1779 р. Народний архітект Яким Погребняк.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

О. Гай-Головка — До московських окупантів і їхніх яничарів-малоросів	1
В. Гончаренко — Ти грієш руки	2
В. І. Гришко — Час на перегляд і час на зміни	3
І. Смолій — Проблематика повісті І. Боднарчука	6
В. Чапленко — Про роман "Тихий Дін" М. Шолохова	12
І. Манило-Дніпряк — Їжак та лисиця	14
Л. Дражевська — Монографія про В. І. Кричевського	22
К. Цепенда — Тріумф Ренати Бабак	25
О. К. — Життя ирожити	29

Хроніка, читачі пишуть тощо.

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ

ЖЕРТВУВАЛІИ:

С. Боженко, Сан Франціско, США	\$13.50
Євгенія Савчук, Міллівіл, США	11 55
М. Химич, Філадельфія, США	5.00
Олександр Доброгорський, Флін Флон, Канада	3.50
П. Остапович, Фрутланд, Канада	3.50
Іван Кайдан, Севен Гіллс, США	3.50
Галина Шембель, Бінггемптон, США	3.50
А. Шевченко, В. М. Спрінгс Веніс, США	3.50
Петро Кондратенко, Сан Дієго, США	3.50
Юрій Ясинський, Кенога Парк, США	2.50
Тетяна Горашенко, Філадельфія, США	1.50

Пан Мельниченко Олекса прислав список з південної Флориди:

Мельниченко Олекса	\$25.00
Кива Василь	20.00
Сквар Петро	20.00
Николенко Дмитро	10.00
Хохітва Теодор	10.00
Бережний Іван	10.00
Посипайло Іван	10.00

НА 25-ИИ ЮВІЛЕЙ "НОВИХ ДНІВ":

Лисик Олена, Канада	\$25.00
Скоп О., США	25.00
Літвінов В., Канада	10.00
Булат Григорій, Англія	10.00

Всім щиро дякуємо за допомогу.

Редакція і адміністрація "Нових Днів"

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

ДО МОСКОВСЬКИХ ОКУПАНТІВ І ЇХНІХ ЯНИЧАРІВ-МАЛОРОСІВ

Ви гудите мене і лаєте без ладу
Продовж моїх гірких чужинних літ,
Що я непростено своїй відчизні зрадив,
Пішовши з неї в буржуазний світ.
Чи це гнилизни цвіль, чи затхле безголов'я
Проїло наскрізь вас без вороття,
Що ви не кажете, чому з землі пішов я,
З землі, яка дала мені життя?
Не кажете? То я скажу за себе
І мільйони отаких як я,
Нехай не блідне із розпуки небо,
Нехай з журби не тріскає земля.
Так ми пішли з їдкою мряковиння
Від біснуватих і скажених вас,
Де в нашій ясній сонячній країні
У вашому соціалізмі день погас.
І в темряві оцій одні чекають смерти,
А інших ви до неї женете
У череві льодовиків померти
Й Сибір нагодувати лиш на те,
Щоб зберегти вам вашу кліку
Гангстерську у кривавому Кремлі,
А з нею ще і рабство на пів віку, —
Продовжити ганьбу цю на землі.
Лишили ми оцю ганьбу із вами
І живемо у буржуазнім світі ми.
Ніхто з підозрою не ходить тут за нами
І не стоїть з наганом за дверми.
Ніхто не закида на голову нам сіті,
Брехню і фальш між нами не несе,
Бо в цім так званім буржуазнім світі
Ми маєм право скрізь і на усе.
Ми можемо усюди вільно жити
І йти безпечно крізь своє життя,
Не як під вами, муками прошиті,
Відходити в тривожне небуття.
За землю втрачену молюся я і плачу
Й не можу погасити мук моїх.
Земля моя це чує і це бачить, —
Вона простить мені спокутуваний гріх.
А вас — жерці безправ'я і облуди
Й небачені в історії кати,
Вас прокленуть не тільки наші люди,
Але й землі скривавлені хребти.

Знову ці галасливі спогади,
Наче круки, летять звідусіль,
І безмежна розпука сходить,
І несуча у серці біль.
Бачу я як летять шуліки
Гепоушників — большевиків —
Грабувати в жінок чоловиків,
Грабувати в дітей батьків,
І громадити їх під кулі,
Або гнати в розтягнену смерть
У зловоннім кацапським намулі
Із прокляттям налитим ущерт'я.
І ви кажете, що кінець це,
Що забиті з могил не встають.
Що на черепах їхніх замкнеться
Боязливості вашої лють.
Неприкаяні вбивці свободи,
Біснуваті створіння ви, —
З головою, здається, ходите,
Живете ж ви без голови.
Гляньте лиш, будівничі руїни,
Будівничі суцільних розрух,
Як на цвинтарях України
Смолоскипом палає наш дух.
Цього духу вам не убити
Ні в катівнях, ні у вогні,
Бо поляглі пішли боронити
Із живими його у борні.

ГАЛИНИ

Сердечна подруго моя й моєї долі,
У дні тяжкі з тобою ми
Пішли світ-за-очі шукати волі,
Звільнившись із московської тюрми,
Що в ній горює Україна.
Пробили ми тюремні стіни
І чудом вийшли з ями зла
Шукати волі й більш нічого,
Що найдорожча нам була,
Дорожча від життя самого,
Найбільші наші святощі,
Придушені й потоптані катами.
Ми йшли крізь глодові кущі,
Далекими у світ шляхами,
Через чужії села і міста.
За нами бігла лють і мста,

ЦЬОГО РОКУ — ДВІСТІРІЧЧЯ ЗРУЙНУВАННЯ СІЧІ

Закликаємо авторів надсилати для вміщення в **НОВИХ ДНЯХ** матеріали, присвячені цій важливій річниці — поезії, прозу, статті, дослідження, документи, а також ілюстративні матеріали: фото, графіку, малярські твори тощо.

Підбиті злючою брехнею,
Щоб кинути нас у перста
Його сіятельства — пігмея
І спрагнених його гадюк
М'ясива людського і крові...
Та обійшли ми людоловів,
Хоч і торкнулись їхніх рук
Убивних. Так із чаду
Зайшли в обіцяну Канаду,
І в звабливій країні цій
Знайшли пошукувану волю,
Осяяну в красі усій,
І в сонячному ореолі —
Спочинок, тишу й супокій
І радості незмовкні дзвони,
І певність дужу, як гора,
І дум відкритих легіони,
І гори золоті добра.
В країні цій знайшли усе ми,
Та тільки не знайшли себе ми.

**

Не хникаю й не нарікаю
На ворога, що чинить зло,
Що й за татарів не було
В підбитому моєму краї.
Не хникаю, бо знаю я —
У час оцей несамовитий
З Москви прилинула змія
Не оздоровлювати, а душити.
Я гідність бережу свою
І, дожидаючи розплати,
Братів навчаю гнів кувати
Отак, як сам його кую.
Якщо я ремствую в ці дні,
Якщо на когось нарікаю,
То лиш на драглі навісні —
Відщепенців од мого краю,
Що з вислугою упирів,
Щоб увійти Москві в довір'я,
Катують, нищать з надвичір'я
Своїх батьків і матерів.
І з ворогом усі вони
Вкраїну держать у тюрязі.
О, земле, драглі ці зіпхни, —
Очисть себе з цієї грязі!

**

Чи мені іти у далі звабні
І шукати, що я не знайду?
Посрібliliся у смутку яблуні
У моїм засніженім саду.
Ніжноткане й вирізьблене слово
Задихаються в пільмі тісній,
Посрібliliся яблуні довкола,
Посрібliliся і в душі моїй.

**

Місяць ніжно колише рожу,
Що спинилася біля воріт.
Я все далі і далі відходжу
З цього світу у інший світ.
Ніч сорочку собі вишиває,
День готує гіркий напій.
Ні від кого я не ховаю —

Був отут я своїм чужий.
Час піснями наповнює чашу,
Відлітають зірниць рої.
Наші люди були не наші,
Наші звичаї не свої.
Обрій іскрами дме золотими,
Сльози ринуть із зірок усіх.
Я ходив між людьми своїми
І не чув і не бачив їх.
Розцвітають світанку звуки
У моєму саду молодім.
Подавав я деревам руку
І казав до побачення їм.

З ПОЕЗІЇ ШЕСТИДЕСЯТНИКІВ

Валерій ГОНЧАРЕНКО

Народився 1942 р. в с. Верхня Ольхова на Луганщині. Закінчив у 1962-63 р.р. заочно десятирічку. Перші вірші В. Гончаренка були надруковані в газеті "Молодь України", 13 травня 1962 року.

ТИ ГРІЄШ РУКИ

Морозний вітер щипа за стегна,
Тріщать цурпалки в іржавім ящику.
Ти грієш руки важкі, як цегла
Вогонь між пальців — мов жовті ящірки.
Летять сніжинки сріблястим спомином.
Ти зовсім поруч, як птах підтятий
Немов сльозами, чеканням сповнені
Тривожні очі. А що сказати?
Для мене ти — важкий неспокій.
Про тебе снить я справді звик.
Твоєму сину уже два роки,
Десь колобродить твій чоловік.
Із риштовань до нас несеться
Обмерзлий кельм упертий стук.
Ти грієш руки, я грію серце
Біля маленьких, червоних рук.

ЗАМІСТЬ МОНОЛОГА

Бути променем, хоч краплиною,
Лиш світитися Україною.
Бути вітром, затятим вітром,
Спів про неї нести по світу.
Бути колосом, хоч зерниною —
Тільки б нею... нею — Україною.
Україно, і вдень і нічю
Наді мною твоя любов.
І твоє степове обличчя
Із бровами густих дібров...
Що мої перемрії варті
Перед шелестом верб гнучких!
Буду просто стоять на варті
Неповторних пісень твоїх.
Мимо парків осінньосонних,
Крізь пожовклі сумні листи —
Як великий пахучий сонях —
Буду серце в грудях нести.

ЧАС НА ПЕРЕГЛЯД І ЧАС НА ЗМІНИ

Україна на межі свого національного "бути чи не бути" в СРСР сьогодні та головні проблеми сучасної української боротьби за національне існування

I

1. Українська "межова ситуація", як реальність життя нашого народу сьогодні

Вихідною тезою цієї доповіді я ставлю знову, вже не раз наголошувану мною протягом останнього десятиріччя, тезу про так звану "межову ситуацію", в якій у цей час опинилась українська нація в політичній дійсності СРСР та сучасного світу взагалі. Поняття "межова ситуація" належить до тих, що набули загального вжитку в наш час завдяки поширенню філософії так званого "екзистенціалізму". А в ній цим поняттям окреслюється надзвичайна ситуація окремої людської особистості на вирішальному випробуванні її людської вартості перед лицем смертельної небезпеки — на межі її "бути чи не бути".

Звичайно, це поняття я застосовую тут на окреслення ситуації цілої української нації цілком доволі й умовно, як лише узагальнений образ. Те, що я маю тут на увазі — це та ситуація смертельної небезпеки, яка виникла для самого дальшого національного існування українського народу на його батьківщині. Конкретніше ж — йдеться про фактичне приречення його в СРСР на національну смерть тією національною політикою Москви, яку проголошено програмою КПРС ще 1961 року, але здійснення її повною силою розгорнено саме тепер, у 70-ті роки.

Ледве чи є тут потреба доводити, що в такому розумінні українська "межова ситуація" — це таки справді реальність життя нашого народу сьогодні. Факти, що незаперечно свідчать про це, вже досить добре відомі всім, кому це не байдуже, і ці факти говорять самі за себе навіть і з офіційних документів та з офіційної преси й суспільно-політичної літератури Української РСР та Радянського Союзу. Щодо документів і літератури українського самвидаву, то з них ці факти вже не тільки говорять, а просто кричать про те, що йдеться саме про критичний стан української нації на межі її життя і смерті. Якщо мову цих фактів звести до самих узагальнень, то про що, власне, ці факти свідчать?

Вони свідчать про тотальну русифікацію, що переростає вже прямо в росіянізацію України — тобто в перетворення українців на росіян не лише за мовою й культурою, але й за свідомістю приналежності до єдиного народу під фіктивною назвою "советскій народ".

Ці факти свідчать про витіснювання вже не тільки української мови й української свідомості з голів і сердець українців, але про витіснювання й самих українців із України — за допомогою

спеціальної демографічної політики Москви, спрямованої на звичайну колонізацію України росіянами за національністю чи росіянізованими вже іншонаціоналами з-поза України.

Ці факти свідчать про цілковиту інтеграцію української економіки в єдиний централізований, так званий "загально-союзний" господарсько-політичний системі, що насправді є просто російсько-імперіальною системою.

І нарешті — ці факти свідчать про підготовку вже й фактичної ліквідації союзної форми пов'язанням України (як так само й інших національних республік) з Росією у формальній системі СРСР, отже — про фактичну ліквідацію вже навіть і тієї куценької територіально-адміністративної автономії, що була досі бодай зовнішньою видимістю якогось так званого "республіканського самоурядування".

Все це речі, які зокрема з особливою чіткістю визначено в останньому покищо, 7-8-м випуску самвидавного журналу "Український Вісник" з весни 1974 року назвою "етноцид українців в СРСР". Етноцид — це етнічно-національне народодовбивство через нищення національної особистості народу, через нищення його мови й культури, його історичної пам'яті, його державно-політичної та навіть і територіальної самоідентифікації. Цим саме й визначено українську ситуацію в СРСР сьогодні як "межову" для українського "бути чи не бути".

Також — хіба не про цю ж таки ситуацію волає й Іван Гель у своєму останньому слові перед засудом його на десятирічне позбавлення волі? Це слово недавно стало відоме й нам, як один із новіших документів самвидаву, де сказано: "Сьогодні страшно й трагічно звучить для України питання: як бути? і "бути чи не бути"?"

2. Головні проблеми українського національно-політичного життя в сучасній "межовій ситуації"

Власне, так ось поставлене Іваном Гелем питання "страшного й трагічного" нині для України звучання, я й ставлю тут перед нами на роздум і обговорення. Бо ж це питання стосується й нас, оскільки ми вважаємо себе українською політичною еміграцією, тобто — активно причетною до долі українського народу його частиною в позаукраїнському світі. Саме тому й буде тут мова про Україну і нас у межовій ситуації 70-х років — у тому розумінні, що ця ситуація є межовою й для нас. Бо коли йдеться про вирішальне історичне випробування національної вартості українського народу на межі його національного

"бути чи не бути", то при цьому йдеться також і про випробування політичної вартості нашої діяльності на еміграції для України. В цьому ж сенсі перед нами, як і перед нашим народом на батьківщині стоїть передусім питання "як бути?" в цій ситуації, щоб народові "там" витримати вирішальний іспит його історичної долі, а нам "тут" виправдати свою місію політично активної його частини поза межами його неволі.

Між іншим, згідно з філософією екзистенціалізму, від якої я тут доволіно й умовно запозичив у ролі узагальненого образу поняття "межова ситуація", щойно в такій ситуації, перед лицем безпосередньої небезпеки смерті, людська особистість є в стані та мусить збагнути свою трагічну самотність у світі і таким чином визволитися від усяких ілюзій щодо зовнішнього до неї світу, усвідомлюючи справжню суть свого буття та свою власну відповідальність за нього. Нав'язуючи до цього також цілком доволіно й умовно, чи не слід припустити, що в такій же ситуації мусить це саме статися й у випадку зі збірно-національною особистістю народу?

(Далі буде)

ІДЕОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР ОДУМ-У

На 19-ій Конференції ЦК ОДУМ-у, 15 лютого ц.р., в місті Торонто в Канаді затверджено склад комісії при ЦК ОДУМ-у на 1975-76 роки. До ідеологічно-проблематичної комісії увійшли такі особи: Олексій Коновал — голова. Микола Мороз, Анатолій Лисий, Олексій Шевченко, Павло Лимаренко, Леонід Ліщина, Надія Цибенко та Юрій Смик.

Ідеологічна комісія запланувала відбутися в останніх місяцях цього року семінар для всіх ступенів старших виховників ОДУМ-у, членів ОДУМ-у та ТОП-у. Цей семінар плянується в місті, зручним для більшості філій ОДУМ-у США і Канади, правдоподібно в Детройті. На семінарі будуть обговорені такі теми:

1. Українські політичні партії та їх ідеологія.
2. Чи потрібні українцям партії за межами України?
3. Ставлення членства ОДУМ-у до українського політичного життя.
4. Яке становище молоді до сучасної України?
5. Чи варто відвідувати молоді Україну?
6. Чи корисно демонструвати проти мистців з України?
7. Що ми можемо робити, щоб допомогти українській справі, не пошкодивши людям в Україні?
8. Хто мав би ставати в обороні переслідуваних в Україні?
9. Як зберегти українську молодь, а ОДУМ-у зокрема, від асиміляції (збереження української ідентичності).

СЛОВО ОЛЕКСАНДРА СОЛЖЕНИЦИНА ДО УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

У своїй великодній програмі 4-го травня 1975 року Українська секція Канадської радіомовної корпорації передала на Україну слово Олександра Солженіцина, що ним він з нагоди Великодня привітав канадських українців. Ось текст його слова:

"Дорогі мої брати, канадські українці! Христос Воскрес! Сталося так, що я завітав сюди у Страшний Тиждень і на світле Воскресіння та ось маю нагоду звернутися до Вас через канадське радіо.

Я сказав "Дорогі брати!" — і в цьому декілька значень.

Як і всі християни, ми — брати. Особливо, як православні. Цей великий день — спільний для всіх нас. Але крім того, у мені багато української крові. Моя мати була майже зовсім українкою, а мій дід — таки українець. Він загинув у ГПУ. Його жива мова і його напучування, висловлювані українською мовою, ще й досі бриляють у моїх вухах.

Хоч сам я не можу говорити плавно по-українському, але все розумію. А тому про долю українців я думаю не як про чужу, не як про сторонніх людей, яким треба допомогти, а як про свою власну долю. Я ніколи не забуваю ні про які терпіння українського народу, а зокрема страшного великого голоду, який забрав шість мільйонів українських душ. Про цей голод недавно — декілька тижнів тому на прес-конференції у Франції — я нагадав усій французькій пресі, показував їм знімки вмираючого українського села, що їх зробив американський кореспондент Томас Вокер тоді, коли ще можна було допомогти Україні. Але ніхто — ані в Європі, ані в Америці — не хотів надрукувати цих знімків. А він вивіз їх, ризикуючи головою.

Так я нагадав черствій Європі, як байдуже вона поставилася до українського народу і його великого горя. Ось так байдуже ставлячись до інших народів, Захід опинився у тому становищі, в якому він є тепер.

З багатьма українцями з Галичини я сидів у каторжних таборах і ще більше поріднився з ними. Багато моїх живих друзів залишилися там, у Західній Україні, і я думаю колись ще зустрітисся з ними. Про все це скоро буде у третьому томі "Архіпелагу ГУЛАГ-у". І про каторжні табори, і про українців там, і про український голод, і про висилку селянську. Мені жаль, що його не читають по-українському. Треба його перекласти українською мовою.

У наш страшний час, коли Захід утратив мужність, розум і тверезість, підупав духом і віддає більшовизмові й атеїзмові на загибель державу за державою, будемо кріпитися в нашому гіршому досвіді та в нашому християнстві; будемо підтримувати один одного у ті тяжкі роки, перед якими стоять наші народи і весь світ.

Нехай береже Вас Бог на чужині! Нехай пошле Вам силу і віру та світлий празник!"

7-ИЙ З'ЇЗД УРДП ВІДБУВСЯ ПІД ЗНАКОМ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРАЦІ

Василь І. Гришко обраний почесним головою УРДП, Михайло Воскобійник — головою, Олексій Коновал — генеральним секретарем. Проголошено творення 500-тисячної фундації імені Івана Багряного — з нагоди 30-річчя УРДП та повоєнної української еміграції і 30-річчя часопису "Українські Вісті".

Це був 7-ий З'їзд УРДП, важливий своїм перебігом, заслуханою доповіддю, прийнятого за основу для діяльності партії, та рішеннями, зокрема організаційними. В нарадах прийняли участь 95 делегатів з Австралії, Англії, Бельгії, Канади, Німеччини, та США. Праця З'їзду тривала два дні — 24 та 25 травня, в Торонто, Канада — в залах при Катедрі св. Володимира та Інституті св. Володимира.

Відкрив З'їзд генеральний секретар Ол. Коновал, до Президії було обрано Федора Гаєнка (Німеччина) Сергія Маренка (Англія) та Анатолія Лисого (Америка), що з становища голови керував діловими нарадами З'їзду.

Більшу частину першого дня нарад присвячено було заслуханню звітів керівних органів. Звітували: В. І. Гришко — голова УРДП, Ол. Коновал — генеральний секретар, д-р А. Лисий — організаційний референт, Ф. Ревенко — фінансовий референт, Ф. Гаєнко — референт зовнішніх зв'язків і редактор "Українських Вістей", а також — керівники інших референтур, та голови крайових організацій: Австралії, Англії, Бельгії, Канади, США.

Того ж дня у відкритій частині З'їзду відбулася доповідь Василя І. Гришка під назвою "Час на перегляд і час на зміни" — при багатолюдній аудиторії з громадянства й молоді. По доповіді був бенкет з мистецькою частиною при участі ансамблю ОДУМ-у під керівництвом Валі Родак. Мистецьку частину доповнив читанням гуморесок Олекса Шпилька, з Каліфорнії. Заповідачем на бенкеті був Іван Дубилко.

На бенкеті зачитано привітання від багатьох організацій з багатьох країн, особисто з привітом виступив д-р Атанас Фіголь, керівник тимчасового Секретаріату Конгресу Української Вільної Думки, виступив д-р О. Яворський, голова Українського Національно-Лемократичного Об'єднання, представники СКВУ та інших організацій.

Другого дня нарад, 25 травня, відбулися дискусії над звітами, прийнято резолюції та постанови, обрачо керівні органи: 25-тичленний Центральний Комітет УРДП, голову партії — д-ра Михайла Воскобійника. Його заступники — А. Лисий, Ф. Гаєнко, В. Бенден. Василя І. Гришка обрано почесним головою УРДП. На першому пленумі на з'їзді обрано 9-тичленний Секретаріат УРДП, генеральним секретарем обрано Олексія Коновала. Утворено жіночу секцію УРДП, яку очолила Галина Воскобійник.

На внесок Галини Воскобійник засновано Фундацію імені Івана Багряного для видавничої діяльності УРДП, в висоті 500 тисяч доларів. Фундацію очолила Галина Воскобійник, дружина підприємця Олекси Воскобійника, відомого жертводавця на студійні наукові й культурні потре-

би української еміграції. Присутні на залі З'їзду здекларували разом 20 тисяч доларів до заснованої Фундації.

Відкриту частину З'їзду почав вступним словом д-р М. Воскобійник, він окреслив перейдені етапи ідейного розвитку та політичної праці УРДП впродовж 30 років її існування та сказав стисло про найближчі завдання українського революційно-демократичного руху.

Василь Ів. Гришко прочитав доповідь на тему "Час на перегляд і час на зміни", що може служити ще одним прикладом його наукового та теоретичного опрацювання проблем сучасної української визвольної політики.

Час на перегляд? Це питання не вперше ставлять ідеологи УРДП. Саме виникнення організованого революційного демократичного українського руху є прямим виявом цього перегляду в теорії й практиці політичних організацій і середовищ, що діяли до появи УРДП. Проблема перегляду поставило перед ними життя, дійсність, історичні процеси в Україні і в світі. Неспроможні на перегляд своєї ідеології й політики середовища протрапили в кризу, з якої не вийшли досі, процес триває — відбувається й довершується розподіл сил, тому питання перегляду й змін в українській визвольній політиці знову стає на порядок денний на найновішому етапі сучасності. І його ставить на розгляд і розв'язання в своїй доповіді Василь І. Гришко.

Кардинально вимога перегляду зводиться до питання — визволення чи інтервенція? Альтернатива гранично ясна — що своєю політикою партія чи політичне середовище несе Україні: визволення, чи інтервенцію якогось нового окупанта?

З'їзд висловив солідарність з учасниками руху опору українськими та інших національностей в СРСР, висловив протест проти порушення людських прав, проти сваволі російського шовінізму, проти переслідування й нищення національних культур і національної ідентичності неросійських народів, проти політики КПРС, спрямованої на ліквідацію націй на терені СРСР.

Окремим питанням в дискусіях розглянуто потребу поліпшення праці з молоддю в молодечих організаціях, серед студіюючої молоді, в навчальних закладах з метою виховання активних учасників, що продовжать громадську, культурну й політичну працю українців поза Україною. Новообраним керівним органам доручено посилити працю для оздоровлення відносин між середовищами, громадськими й політичними репрезентаціями їх з метою поєднання всіх зусиль для підтримки боротьби в Україні за людські та національні права, для підтримки опору російському імперіалістичному шовінізму в СРСР.

ПРОБЛЕМАТИКА ПОВІСТІ ІВАНА БОДНАРЧУКА “ПОКОЛІННЯ ЗІДУТЬСЯ”

(До 60-річчя письменника)

1. Непорозуміння з назвою

З приводу письменника Івана Боднарчука доводиться на вступі відмітити неполадки й курйози в нашому культурному житті. Адже людині вже 60 років, з чого більшість віддано педагогічній роботі з молоддю, а все серце, весь труд недоспаних ночей — українській літературі. За Іваном Боднарчуком шість збірок оповідань і нарисів (“Розгублені квіти” — 1948, “На перехрестних шляхах” — 1954, “Кладка” — 1957, “Знайомі обличчя” — 1961, “Друзі моїх днів” — 1967, “Далекі обрії” — 1968) і оце повість “Покоління зійдуться”. За письменником, крім того, десятки статтів в українській пресі, в тому багато репортажів літературної вартости, за письменником понад двадцять років оживленої діяльності в літературному житті Канади, в письменницькому стоварищенні “Козуб” і в ОУП “Слово”, за ним значний вклад в педагогічну літературу для нашої молоді. А от про Івана Боднарчука нема згадки в Енциклопедії Українознавства, ба, що більше, по тому всьому і сьогодні дехто з рецензентів, розглядаючи нпр. останню повість І. Боднарчука, трактує його як початківця, зраджуючи очевидну необізнаність з творчістю письменника.

“Покоління зійдуться” є наче підсумком дотеперішньої літературної діяльності письменника. Сама назва дуже приманлива і багатомовна, але саме вона може викликати деяке застереження. Йдеться про те, що, прочитавши повість, читач так і запитас, а де ж оті покоління, що про них попередив автор читача на вступі від себе досить патетичною мовою про “першу грудку землі”, і “першу спечену хлібину”, і про покуту та гріх предків — на плечах другого покоління, і про “очищення в братній любові”, щоб “покоління наші нарешті зійшлися”.

Адже простими словами, тут мова про старих канадських імігрантів та про їхніх дітей — про двоє поколінь, які живуть, як бачимо з повісти, у згоді й мирі, розуміючи себе, і нічого їм сходитися. Тим більше, що в цілій галереї канадських імігрантів, за винятком Одарки, все епізодичні постатті. Вся повість повна персонажів з нових імігрантів, усіх земель України, яким може колись і треба було сходитися й пізнавати себе, але це вже давнє минуле, бо тепер вони — одна скитальська маса, об’єднана спільними переживаннями в таборах, в мандрюванні і небезпеках, поки не добралася до нових берегів, щоб і тут пробувати спільно здобути собі місце під сонцем, або, як кажеться в повісті, запустити коріння в нову землю.

Непорозуміння щодо назви твору безсумнівне. Невідомо, звідки взяв І. Боднарчук оту крилату

фразу, а може й відомо, бо ж вона наче висить у повітрі, її чути на кожному кроці і між нашими і між чужими, коли мова про отой “Generation Gap”. Можливо, перемірявши тричі всю Канаду від океану до океану у своїй організаційній і рідношкільній роботі та надивившись на життя трьох, а то й чотирьох поколінь українських імігрантів, Іван Боднарчук відчув тяглість пов’язання поколінь і висловив це в назві. Може бути ще підозріння, що автор взяв до уваги гіркий досвід Уласа Самчука з його романом “На твердій землі”, що викликав у національних провідників чуть не почуття образи, мовляв, еміграція так не виглядає, — і дав твір майже програмовий. Принаймні, такий був чи міг бути задум, коли клялося на титульну сторінку оте “Покоління зійдуться”, зворушливо та ще й графічно зілюстроване Вірою Яцик.

3. До властивої теми

Чому автор не дав творові іншої, властивої назви, відповідно до проблематики і змісту твору, стає справді дивно, коли прослідити стрункий сюжет повісти з одною головною темою достосування нових імігрантів до канадської дійсности. Оту тему Ярослав Розумний у своїй рецензії “Такі покоління не можуть зійтися” (“Сучасність” II, 1974) поставив на першому місці, коли писав: “У повісті... Іван Боднарчук пробує з’ясувати дві проблеми, адаптації українських поселенців у Канаді і взаємин поколінь української еміграції...”. Своє дивування, чому автор не побачив сам своєї головної теми і не назвав відповідно до цього свій твір, ми вже висловили. А тепер доводиться висловити не менше дивування, чому Я. Розумний, поклавши тему адаптації українських поселенців у Канаді як першу тему повісти, зовсім забув про неї у дальшому розгляді, спинившись виключно на темі взаємин поколінь.

Ота непослідовність у розгляді твору виявилася фатальною. Рецензент залишився без ключа розуміння. По своєму “блюпринті” він ніяк не міг розібратися в схемі, все тут здалося йому не на місці, все без ладу і зв’язку. А з цього пішли висновки, в багатьох випадках несправедливі і необґрунтовані — тут багато не додумано, тут “недогляди”, дані персонажі непотрібні і, навіть, що авторові бракує почуття мистецької міри і рівноваги”, аж до вислову сумніву щодо Боднарчукового літературного хисту і поради, щоб йому не братися за більшу прозу, а вправлятися в “малій прозі” пейзажної лірики.

Що воно, може, не зовсім так і що, вкінці, треба зробити дещо інші висновки і щодо таланту письменника і щодо твору, в цьому може пере-

ЮВІЛЕЙНЕ ПРИВІТАННЯ Ю. А. ЛАВРІНЕНКОВІ

конатися кожний уважний і сумлінний читач чи рецензент. Тільки взяти за тему повісти — адаптацію українських поселенців, і все укладається на місці, як у добре змайстрованому механізмі. У повісти змальновно перипетії двох залюблених пар, Остапа — скитальця з Східної України і канадки Дарії — Одарки, та галичанина Дмитра і Остапової сестри Наді. По різних випробуваннях, сумнівах і перипетіях, у більшості психологічного характеру, бо ж це зустрілися два світи, що вирости на різних континентах — Остап і Одарка сходяться. Знову ж дві трагічні постаті — Дмитро і Надя — не такі щасливі; він стає відлюдком, вона гине трагічно.

Якщо мірою успіху повістяря, за визначенням Й. Гете, мало б бути одно — написати твір так, щоб його зміст можна було передати одним, двома реченнями, то в випадку повісти І. Боднарчука "Покоління зійдуться" маємо до діла саме з твором такої стрункої будови і щодо сюжету і щодо головної теми. Для того автор увів своїх героїв спершу в своєрідний карантин, в ізолятор серед канадських лісів, де герої відробляють контракти для якоїсь деревної фірми. З цього ізолятора виходять вони в канадську дійсність, і далі читач слідкує, як кожний герой пробує знайти своє місце на новій землі.

Оте достосування спершу було болюче, бо, як пише автор, "вони боялися будь-якого вростання у чужий ґрунт" (13). Минуле втискається в теперішнє життя героїв, перешкоджає їм бачити речі правильно, а навіть перешкоджає радіти з успіхів. ("Снилися їм польоти і приземлювання — чужі планети й рідне село. Поверталися у снах додому дітьми, підлітками. Прокидалися із сну дорослими, з тугою по втраті дитинства, юности, перед якими ані вікнами, ані дверима не зачинитись").

Хлопці, підемо боротися за славу,
За Україну, рідні права-державу..." (12)

Так і Остап згадує важке минуле з жахіттями голоду і пізніших поневірянь, коли юнаком опинився на роботах в Німеччині. Минуле гнітить, приневолює помовчати і замикатися в собі, "втікати від гурту", в читання книжок і роздуми. Остап на прямій дорозі, щоб стати відлюдком, диваком. Але йому простягає руку життєрадісна і енергійна Дарія. Дійти в душу Остапа їй легко, вона розуміє його, бо в духовій поставі Остапа бачить свого батька, який так оженився з канадкою і ніколи не міг пристосуватися до нової землі, все тужив за Україною і приспібував, щоб посадити йому на могилі калину, щоб пташки приманені її цвітом, принесли вістку з України.

Якщо спогади про батька допомагають Одарці зрозуміти Остапа, — то для Остапа, за задумом письменника, цей самий чинник зустрічі з світом старих піонерів (Воронюк, Дам'ян та інші) діє теж позитивно на його свідомість, щоб чужий ґрунт ставав для нього рідний, бо ж його перерувала і поливала потом українська людина, бо ж на ньому народилися нові покоління, як от Одарка.

Вельмишановний і Дорогий Юрію Андріяновичу!
Президія Об'єднання Українських Письменників "Слово" щиро вітає Вас з нагоди 70-річчя Вашого трудолюбивого життя.

Ви один із небагатьох серед нас діячів української літератури, що органічно зв'язують нас з ідеями — за Вашим власним визначенням — **розстріляного відродження 20-их років**.

Ви пройшли тяжкий — чесний і відданий нашому народові шлях українського літератора і науковця пореволюційної доби. Ви перетривали страхотливу добу сталінського терору, зазнавши арештів, тюрем і концтраків. Ви пережили Другу світову війну і смертоносний час гітлерівської окупації нашої Батьківщини. Ви пішли у "великий ісход" з рідного краю, щоб продовжувати працю для рідної культури.

Але через усі ці темні, замрячені життєві шляхи Ви пройшли з глибокою вірою в безсмертя нашого народу і правду нашої нездоланної Батьківщини. Про це красномовно свідчить Ваша творчість, Ваші літературно-критичні статті, есеї, публіцистичні трактати і наукові праці, що пройняті наскрізь великими гуманними ідеями українського культурного і державного відродження та позначені глибоким вникненням в цінності і секрети поетичного мистецтва слова, дістали широке признание як українського, так і англомовного читача і стали незамінною лектурою для вивчення історії та культури за останнє й'ятдесятиріччя.

Одночасно нам дуже приємно підкреслити, що Ви належите до тих діячів нашого літературного суспільства, які заклали перші організаційні форми українського літературного життя. Це в першу чергу МУР — Мистецький Український Рух в повоєнні роки в Європі. Тут — на Американській землі Ви були одним із тих перших ентузіастів і головних основоположників Об'єднання Українських Письменників в еміграції "Слово", в проводі якого Ви стоїте від початку по сьогодні. За це Вам спеціальна честь і глибока пошана.

Ваша активна творча праця в цей достойний рік Вашого Ювілею, зокрема Ваша остання історично обґрунтована вартісна науково-літературна публікація: "На початках українського відродження" — сповняє нас, Ваших друзів, гордістю і заслуговує найвищого признання. То ж прийміть, Дорогий Юрію Андріяновичу, від усіх Ваших друзів, колег і шанувальників — від членів ОУП "Слово" найсерdecніші побажання здоров'я, доброго самопочуття і сили для дальшої праці.

Президія ОУП "Слово"
Григорій Костюк Остап Тарнавський
Почесний голова Голова

Можна погодитися, що тип Остапа дещо нерівний, дещо тут не окреслено виразніше. Здається, що причина цього в мистецьких засобах письменника, він ще ніколи тяжіє до новелі з її короткими, ніжними мазками, і ніяк не хоче чи

не може розгорнути картини повніше. Тому в повісті піднята в розмові тема обривається часом без завершення, і не повністю вмотивовані нові рясси в характері героя. Але в цілому постать Остапа вдала. Зокрема ж переконлива сцена, коли Остап з Одаркою оглядає нову "хату на горбку", що стає їх гніздом. Перед його очима, на вид пишної обстановки, постає у контрасті минуле, але краса закутини затирає в пам'яті страхіття, і вже манить його земля, щоб розвести садок. Повна енергії і оптимізму дівчина впливає на його зростання, про що Остап і сповідається: "Це я при тобі виростаю і роблюся завжди іншим" (126).

Студії Остапа на університеті—це вже вислід цього зростання, це свідоме рішення стати на новому ґрунті, не достосовуючись до нього, не йдучи на компроміс з "мошенниками й кар'єристами" (146), що наїхали на цю землю, але щоб сказати своє слово, щоб стати не гвинтиком, а рушієм.

3. Згущені тони і ще одна проблема

Постать Остапової сестри Наді запам'ятає читач найбільше, бо вона найяскравіша своєю життєвою історією й особистою трагедією. Відчувається, що для автора ота постать дорога і близька, бо при її допомозі він може висловити дещо більше з своїх особистих переживань і помічень. Мабуть тому автор показав не лише спільні з братом переживання Наді в часі голоду, але й епізоди з її вчителювання в Західній Україні. Надя дала теж змогу авторові змалювати бодай епізодично важке життя робітників з України, так званих "остівців" в Німеччині.

Ще більше згущено кольори особистою трагедією Наді з причини втрати руки, адже це був важкий удар для молодої дівчини, а до того — мистця гри на бандурі. У тому згущенні тонів і наростанні трагедійного пізнаємо Боднарчука з його попередніх новель, пройнятих сумом і трагізмом. Сліди цього трагедійного ведуть, без сумніву, до Стефаникових "Кленових листків", "Камінного хреста", "Новини", "Синів". І в обговорюваній повісті історія старої емігрантки Андрііхи — в тому самому тоні, про трагедію в молодості, коли наречений Андрііхи, приїхавши за нею за океан, при першій зустрічі з самої радости онімів і вмер спаралізований.

При допомозі Наді, а подекуди і Одарки, піднімає автор побічну тему про скалічення людських душ сталінською системою. Тема справді велика, про неї вже багата література, її порушив О. Солженіцин у своєму "Архіпелазі". В українській літературі питання про те, як постійне непошанування права самою владою вплинуло на правову свідомість громадян, розглянув з незвичайною відвагою і яскравістю Василь Симоненко в вірші "Злодій", де зображено бідного дядька, як його картають в Сільраді за крадіжку, мовляв, "Це ж просто сором красти свій труд":

"Дядька я вбити зневагою мушу,
Тільки ж у грудях клекоче гроза:
Хто обікрав і обскуб його душу?"

У ПРАЗІ, Чехо-Словаччина, померла

ОКСАНА ШИМАНОВСЬКА,

з родини Косачів, сестра Лесі Українки.
Смерть сталася несподівано 7-го червня ц.р.
по сповненні 93 років життя, 29 травня 1975 р.
Висловлюємо співчуття молодшій її сестрі,
Ізидорі Петрівні, родичам, приятелям.

Ред. "Нових Днів"

Хто його совісті руки зв'язав?
Де вони, ті — відгодовані, сірі,
Недорікуваті, демагоги і брехуни,
Що в'язи скрутили дядьковій вірі,
Пробираючись в крісла й чини?
Іх би за ґрати, іх би до суду,
Іх би до карцеру за розбій!
Доказів мало? Доказом будуть
Лантухи вкрадених вір і надій!"

У Боднарчука питання впливу сталінщини розгорнено більше в психологічній площині. Одарка оглядає Остапа і думає — він мовчазний та невиселий, бо не зазнав в молодості ні радості ні любови. І Надя жаліється в розмові з братом, що советська дійсність відібрала в них радість, ініціативу, охоту, до життя. Оті роздумування нещасної дівчини важко, однак, брати як щось типове, як узагальнення, бо ж це погляд і думки каліки. Невдача автора в аналізі цього питання очевидна ще більше, коли поглянути на дійсність. Тисячі людей, що пережили сталінщину, влаштувалися на волі прекрасно, часто краще від людей, які не зазнавали такого тиску. Ба, що більше, здається, що боляче пережити ламання права виробило в цих людей загострене почуття права і справедливості, огиду до брехні й обману й інших політичних практик, що так буйно процвітають у західних суспільствах.

Незважаючи на всі оті відхилення від головної теми, постать Наді функційно виправдана в другій половині повісті, де її психологічно поглиблено й показано в новому аспекті. Взаємини Наді з Джовом змалювані з великим тактом і правдою, а при цьому суто нашими способами, щоб інтимні взаємини не зображувати натуралістично і не оголювати їх, а передавати натяками тощо, часом успішніше і краще з естетичного боку, чим прямим фотографуванням життя.

Оті взаємини зрозумілі, бо зійшлося двоє покривджених долею людей — безрука, з нервовим розладом Надя, і горбатий Джов із зруйнованим особистим життям, бо його жінка лежить спаралізована в шпиталі. Отже Джов дає Наді спершу надійну життєву базу, а згодом захист і тепло, з визначеним стосунком як між батьком і дочкою ("Я не зазнала батьківських пестоців у дитинстві" — сповідається Надя (106). Натяк на дальше зближення представлений по-мистецькому в сцені, коли Надя фамільярно перебакирює на Джововій голові капелюх, а він його навіть не

поправляє, радіючи очевидно цим заграванням. Коли ж вкінці відкривається перед Надею неминучість кінцевого зближення, а від її Дмитра нема допомоги, вона з розпуки божеволіє й відбирає собі життя.

Постать Джова дуже виразна, його рухи типові, його мова і вислови індивідуалізовані. Він несе свій життєвий хрест без нарікань, компенсуючи своє каліцтво і життєві удари комерційними успіхами.

4. Тип українського "бітніка"

Найбільшу несподіванку зробив Боднарчук читачеві і критикам, вивівши тип українського "бітніка" Дмитра. Несподіванка дуже умовна, адже живемо в світі "бітників", так чому в нас теж не можуть бути такі типи. Але наше суспільство схильне виявляти з цього приводу, як то кажуть, святе обурення, і читати, що каже наш "бітнік" про нього, йому не дуже приємно. Правда, наш бунтар у власному суспільстві, спершу ще не відлюдок, він заплентався навіть до якоїсь канадської "Просвіти", де жінки ліплять вареники, і навіть пробує переводити збірку на вивольний фонд. Але далі він щораз більше відривається від громади, ставши в опозиції до всього. Своє ставлення підкреслює Боднарчуків герой передусім своїм зовнішнім виглядом, не скидаючи з себе старої, зношеної ще зі скитальських таборів у Німеччині, "унрівської" шинелі з погонами. Зрозуміло, що герой і непоголений і з бородою.

Ота зовнішня маніфестація протесту і непогодження доточнена висловами нашого "бітніка" про свою громаду, про наших нових скитальців-імігрантів. Характеристика справді вбивча: "Люди ці попрійжджали власними автами, попривозили холодильники, лежаки, пообкладалися радіоапаратами. Загорілі, мов ковбаски, набряклі обличчя... Жінки з обтяженими косами, нафарбованими устами... М'ясива, солодощі, кольорові води... Жаль дивитися, як пажерливо смочуть сендвічі, облизують пальці від солодощів. Вони присмокталися до цього ґрунту, немов трутні до меду... Занадто розсмакували його. Їм уже нікуди звідси... Вони ще говорять про ідеї, про завдання, але тільки говорять, на говоренні тут усе й скінчиться... В який це чудернацький одяг зодяглись, повипускали пуза! Хоч би молитву проказали перед тим, як нажертися... Чи приймуть вони до своїх апартаментів комірників-родин з діточками? Аж жаль, як перемінилися ці люди. На очах міняються, робляться іншими. Гублять свою подобу... Якого калібру бомбу кинути між них, щоб вони отямилась? Чому не прорветься тут хмара над ними і не обкине їх льодом, не оздоровить людей! Жінки накрутили модні зачіски, стегнами блимають... А діти в куцах по-чужому ляпочуть..." (121).

Як бачимо, в голосі нашого бунтаря уже не тільки нотки мізантропа, але відгомін проклять біблійного Єремії, що виростають аж у закид про зраду батьківщини і прокляття для дальших поколінь (23).

УВАГА!

УВАГА!

DOVZHENKO ALEXANDER THE POET AS FILMMAKER

Selected writings edited, translated
and with an introduction
by MARCO CARYNNYK

Ціна \$8.95

Замовляти:

The MIT Press
28 Carleton St.
Cambridge, Mass. 02142, USA

Або:

Mrs. H. Carynnyk
5910 N. Marvine St.
Philadelphia, Pa. 19141, USA

5. "Вийшли в поле косарі..."

Здивування, звідки Боднарчук узяв такого героя, бо ж серед емігрантів таких не видно, подекуди справді зрозуміле. Бунтарів у нас мало, хіба вже серед молодшого покоління, якого Боднарчук не представив. Та й мало у нас людей, які б глибоко переживали вигнання. Природні для еміграції нотки ностальгії в еміграційній літературі ледве чутні. Чи багато повторить за Б. Олександровим:

І в грудях заскимво, забилося,
Щось заслало очі, мов туман...
Скільки ж, скільки? Скільки нас лишилося,
Чудаків, останніх могікан?
Тих, кому степи широкі маряться,
Тих, які спалили назавжди
Власну юнь...

Або хто здібний на молитву такої сили, як
Михайло Ситник:

На остогидлій чужині,
Де зло, облуда і утома —
У віру нетривку мені
Війни упертістю і громом.

Листок холодний приклади
До серця хворого могого,
Неждано по чужих дорогах
Мене додому приведи.

Щоб я не плакав по ночах,
Моя Вітчизно, за тобою...
Позолоти мою печаль
Своєю радістю земною.

Тисячна маса скитальців на новій землі аж ніяк не здібна на таку високу температуру почувань. Охолоджує її передусім свідомість дійсності на рідних землях і безперспективність усяких мрій на поворот, облегчує сумління переконання, що інакше поступити в даних обставинах було годі. А щодо вже так дуже ускладнено-

го Боднарчуком питання пристосування на новій землі, так вся справа в контексті з дійсністю звучить пародійно.

Боднарчукові герої навіть поняття не мають про те, чого довелося зазнати попереднім поколінням, поки вони вросли в ґрунт і відвоювали на ньому місце для себе. І з недовір'ям слухають вони, як оповідає старий емігрант Воронюк: "Це між чужими ми стали своїми. Нас другі навчили. Навчили нас шанувати своє. За це ми дорого заплатили. Нас висмівали за нашу мову, за наші звичаї, наші діти приходили зі школи плачучи, з підбитими очима, з синяками. Невільно їм було озватися по-своєму. А ви як гадали. А тепер маємо свого мейора, своїх суддів і посів. О, о, голубчику, ми тверде розкусили..." (25).

А як було тепер, чи треба пригадувати? Нова земля ждала скитальців з відкритими раменами, як мучеників, як жертви війни. І багато хто з заокеанського суспільства побував у світі і вернувся з імунітетом проти ксенофобії, бо побачив, що в світі різні народи і різні звичаї. Додайте до того щирю допомогу старих імігрантів і їх дітей, додайте до того часи вийнятку добробуту й економічного просперування, і стає зрозуміло, в яку щасливу пору добилися тисячі до нових берегів.

Ото ж, як у тій пісні, "вийшли в поле косарі", інколи по двоє, троє, четверо в сім'ї, і косили від ранку до зорі і від зорі до ранку, багатіючи і розживаючись. У Боднарчуковій повісті їх десятки, вони тиснуть згуртованою масою на отих кількох чудаків, уговорюючи їх, щоб нарозумились, щоб були, як усі.

Ніде правди діти, в наших "косарів" навіть розвинені свої концепції: "Де будемо ми, там буде й Україна!" Канада pomoже нам вирости і закріпити наше місце серед інших вільних народів!" (109). Вони навіть виїхали "на підбій англосаксонського світу" (64), тобто з Вінніпегу до Торонто!

Часті патріотичні балачки, що їх ведуть персонажі, викликали застереження критики. Справді багато тут деклямації. Але є в тих балачках, у перемішці з патріотичними фразами, і відтінок меланхолії і здорового бажання глянути на себе збоку і посміятися за себе ("Імо інший хліб, то й робимося іншими"... "Не будемо вже тими, що вчора були" (114), "Україна вже йому і не сниться"... "Тут узяла його чорноброва Україна..." (112).

Тому, здається, що оте насичення патріотичними фразами — це щось не штучне, а таки природне для цієї категорії людей, або, як каже Ю. Клиновий у перекладі, того "мільє". Адже це покоління, що вийшло з "Просвіт" на шляхи підпільників, на боротьбу в повстанських відділах, по тюрмах і засланнях, у нього проте від слів до діл недалеко дорога! Коли пригадати про тисячі на одумівських, сумівських чи пластових здвигах або національних маніфестаціях, коли пригадати довгі списки жертводавців на різні фонди, тоді ми усвідомлюємо собі, що може Боднарчук і схопив те, чого не бачить око скептика чи прихованого космополіта.

Повідомляємо, що цього року СУСК плянує видати антологію поезії українсько-канадських молодих поетів.

Мета антології показати сучасну тематику й сучасні зацікавлення молодих поетів у Канаді. Приймаємо поезії українською, англійською та французькою мовами.

Закликаємо відомих поетів, а також тих, які ще не видавали своїх поезій, прислати свої твори до:

POETRY ANTHOLOGY
c/o Lada Hirna,
191 Lippincott St.,
Toronto, Ontario M5S 2P3.
Tel.: 921-3602.

Також приймаємо малюнки молодих малярів для поміщення в антологію. Просимо прислати чорно-білі знімки або діапозитиви з малюнків чи інших видів мистецтва на вище згадану адресу.

Селекційний Комітет вибиратиме найліпші поезії та малюнки

Реченьє — 30-го червня, 1975!

6. З власним обличчям

Про літературний родовід Івана Боднарчука знайде читач добру інформацію у вдумливому вступному слові Юрія Клинового. Спір між критиками, чи Боднарчук належить до "стефанікової школи", вирішив письменник саме останньою повістю "Покоління зійдуться". Цією повістю він визволився вкінці успішно з-під непереможного впливу покутського велетня і заговорив власною мозолю. Тільки тут і там окремі фрази нагадують дазню, патетичну ритмізовану прозу Боднарчука в його давніших новелях. Туди можна віднести і розділ "За осиковим зрубом", що викликає враження вставної новелі, а не органічної частини повісти.

А так уся повість — велика новина в творчості Івана Боднарчука. Передусім він як було сказано, звільняється від надмірної патетики. Вона ще помітна, інколи навіть сильно, що може і вражати в великій прозовій речі, але в основному Боднарчук починає оповідати і малювати спокійно, як добрий повістяр. Значні його успіхи, в побудові стрункого сюжету і в проведенні всіх сюжетних ліній. Постаті може не такі виразні своїми фізичними питоменностями, але автор вміло зарисовує їх духові силуетки, пишучи про їх вдачу, світогляд і погляди на різні справи.

Мірилом успіхів Боднарчука як прозаїка може тут бути розділ про те, як Дмитро зустрічається

ВІСТІ ОСЕРЕДКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ В КАНАДІ

з Надею в Вінніпезі. Ота сцена повна драматизму, живих діалогів, багатопланою, тут колишній новеліст "стефаникової школи" показався майстром і виявив вміння малювати і широкі полотна. Радити по цьому Боднарчукові, щоб вертався до малої прози, до "пейзажної лірики" — шкідливо, а ставити під сумнів Боднарчуків літературний хист — несправедливо. Навпаки, його треба остерегти, щоб, раз визволившись з-під впливу, ішов власним шляхом і вдосконалював свою власну повістярську техніку. Коли ж він загубить тон, нехай розгорне власну повість і прочитає розділи "У гостині в друзів" чи "При свяченому яйці". У нього, як мало в кого, багатий матеріал про українську Канаду від океану до океану... Розказати про бачене й чує, і можна створити серію повістей про те, як сходяться українські покоління в Канаді, бо в обговорюваній повісті тема поколінь не розгорнена.

Мало що можна додати до того, що сказав Юрій Клиновий про "прегарні метафоричні рамки", в які Боднарчук оправляє діалоги і всю акцію. І дивує твердження другого рецензента, що оті метафори і описи природи є "дегресіями насильно вмонтованими в повість". Справді, чи можна вважати насильно вмонтованим в акцію такий нпр. опис: "Ніч була матова. Місяць відбився м'ячем від землі і завис на дротяній сітці. Дмитро йшов, а в такт його кроків котився місяць..." (54) або "Авто прошивало темну плахту ночі, переморжуючись з вершками лісу, плигаючи по горбах і долинах, мов рибка у воді. Дшов за керівницею, а Надя зі своїми думками..." (109). Багато подібних описів у повісті — доказ, що оті "прегарні метафоричні рамки" допосовані до даної сцени чи дії з мистецьким відчуттям.

Значні мистецькі вальори і актуальна еміграційна тематика забезпечують повісті "Покоління зійдуться" тривке місце в нашій еміграційній літературі. Від автора можна чекати тепер нових творів про українську Канаду, яку він знає і яку осмислив, як мало хто з наших мистців.

УВАГА!

УВАГА!

Уже вийшла з друку п'єса В. Винниченка

МІЖ ДВОХ СИЛ

Упорядкував текст і зредагував його

проф. Василь Чапленко

Ціна 2 дол. з пересилкою

Замовляти в адміністрації "Нових Днів"

Музейна праця. Від грудня 1974 р. до квітня 1975 р. в музеї Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпезі експонувалися наступні виставки:

"Коляда". Музей на час різдвяних святкувань був перетворений у містерію народження Ісуса Христа. На виставці домінували три по-мистецькому виконані вертепи. Музейні експонати зображували вечір св. Андрія, вечір св. Миколая, Святий Вечір, колядників, ялинку та Новий рік з посівальниками. Виставку відвідало поперх 900 дітей з державних шкіл та українських рідних шкіл. У час виставки висвітлювався фільм "Ялинка" продукції Менделюка.

**

У зв'язку з Українським тижнем і річницею проголошення незалежності України в музеї експонувалися пам'ятки, пов'язані з цією подією: документи, пашпорти, поштові марки, гроші, військові відзнаки, прапори тощо. Були й окремі відділи з пам'ятками Олександра Кошиця та Євгена Коновальця, етнографічна секція та одна виставова шафа з історичними пам'ятками 18 ст.

**

На час Великодніх свят у музеї влаштовано виставку писанок — чотири виставові шафи й чотири кошики.

**

Картинна галерія. У картинній галерії ОУКО відбулися художні виставки таких мистців: Степана Черницького з Вінніпегу, Роланда Пру з Торонто, Ф. Блікса (професора Вінніпезького університету) та видатного українського маляра і графіка Володимира Баляса з Америки.

**

Лекції в державних середніх школах і університеті. Працівники, відповідальні за зовнішню музейну програму, дали 26 лекцій у державних середніх школах про українські великодні звичаї; 38 лекцій з історії українців Канади. Всі лекції були ілюстровані діапозитивами (слайдс). Одна лекція відбулася в департаменті соціології Манітобського університету про третю етнічну силу в Канаді й ролі українців з висвітленням фільму "Відгомін минулого", продукції ОУКО. Цей сам фільм був також висвітлений для студентів історії в історичному департаменті Манітобського університету.

У В А Г А

Ще є невелика кількість книжок — збірки цікавих оповідань і фейлетонів з еміграційного і "старокрайового" життя. Збірка наз.

"КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ"

і коштує 5 доларів. Автор — Анатоль Юриняк. Замовляти в адміністрації "Нових Днів".

ПРО РОМАН "ТИХИЙ ДІН" М. ШОЛОХОВА

Хоч це питання не з нашого письменства, але через те, що О. Солженіцин розголосив його на весь світ, не зайвим буде ознайомити з ним і наших українських читачів. Має вагу й те, що в цьому разі мова йде про твір, за який автора нагороджено нобелівською премією. До того ж ще я можу й від себе докинути до цього питання дещо таке, чого не було ні в одному з тих текстів, які я маю у себе, коли писав перший варіант цієї статті. А мав я три листи читачів на цю тему, що були надруковані в нью-йоркській газеті "Новое русское слово" та "Нотатки редактора" цієї газети А. Сєдих, — те, що мені надіслав один українець, постійний читач "НРС". Усе це було надруковане у вересневих за 1974 р. числах цієї газети.

Трохи пізніше, як перший варіант цієї моєї статті вже був написаний і навіть надісланий до однієї з наших газет, я одержав статтю Оксани Соловей "Ой на Дону, на Дону"..., що була надрукована в новоульвівських "Українських вістях" 8 грудня 1974 р. У цій статті Оксана Соловей подає інформації про цю справу М. Шолохова, зібрані в книжці Джона Баррона "КГБ" (вид. 1974 р.).

Автори отих листів розповідають про те, що вони чули ще в СРСР про історію написання роману "Тихий Дін", а також подають такі чи такі свої міркування з приводу цього питання. Автор хронологічно першого з цих листів (з 17 вересня) Гр. Радін, що обертався, як він інформує, в середовищі таких людей, як "наркомздор'я" України С. Канторович, один брат якого був "помічником П. Постишева", другий — секретарем "наркома" Чічеріна, третій — головним лікарем відпочинкової оселі на Кавказі в м. Сочі, наводить різні тодішні розмови у цих сферах про "плагіат Шолохова", а також свідчить, що про це відкрито не можна було говорити: ця справа була офіційно засекречена. Автор другого листа (з 19 вересня) В. Дордополо, учасник літературного гуртка в м. Ростові над Доном, переказує розмову на одному засіданні цього гуртка про те, що вдова убитого в бою 1919 р. поблизу станиці Вешенської (де й досі живе М. Шолохов — В. Ч.) білого старшини довідалася, що М. Шолохов знайшов у захопленому обозі білих валізу її чоловіка, в якій був рукопис твору "Тихий Дін" і думає його видати під своїм прізвищем. Це було в першій половині 20-их років. А приблизно через два-три роки — інформує автор листа — в місцевій газеті "Молот" була згадка про те, що ця вдова спробувала була позивати за це Шолохова, але чим це скінчилося, він не знає, як не міг він пізніше з'ясувати й де поділася та вдова. В. Дордополо не називає на прізвище того білого старшини. Це прізвище виво-

дить автор третього листа, з 25 вересня, Г. Круговой. Він згадує, що наприкінці 20-их років, коли він був ще хлопцем, у їхній родині були розмови на цю тему. Але він бере під оборону М. Шолохова і припускає, що той міг скористуватися тільки щоденником білого старшини Крюкова, з записами подій на фронті за Першої світової війни (де М. Шолохов, як народжений 1905 р. не міг бути), але ж, каже, щоденник — ще не роман. І потім наводить різні докази на користь авторства М. Шолохова. Проте далі він досить нелогічно припускає, що, "очевидячки, доведеться визнати в романі працю двох авторів — Шолохова й Крюкова".

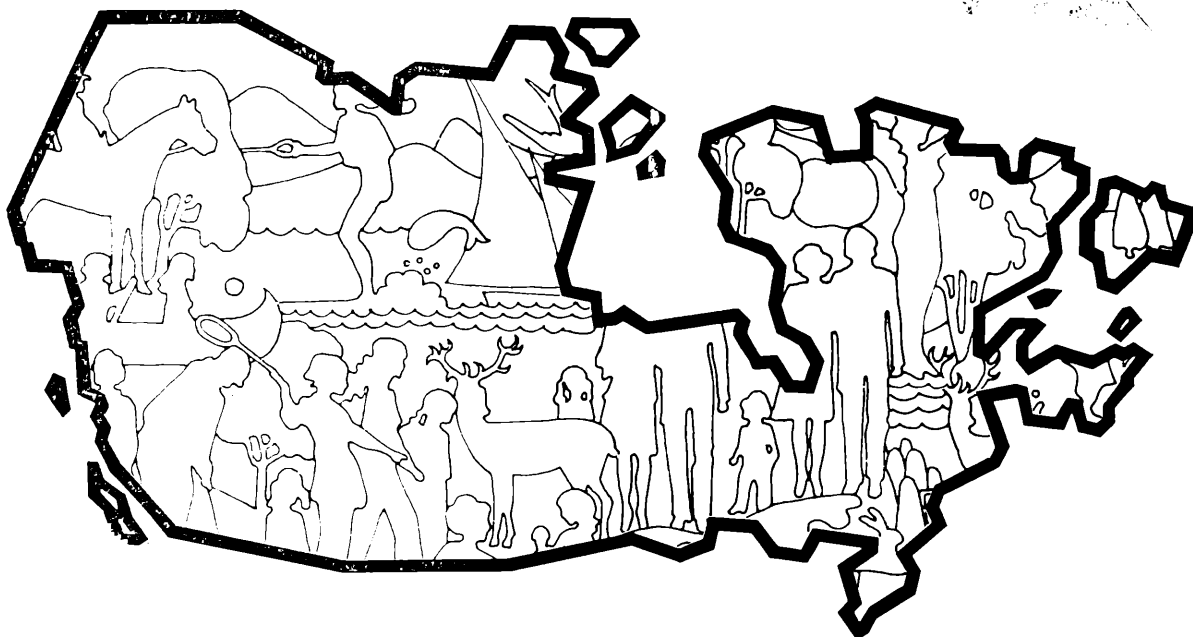
Ці листи появилися на саму газетну звістку про те, що О. Солженіцин виступив з викриттям цього плагіату в окремій книжці, виданій у Парижі російською мовою. Ця книжка вийшла у вересні 1974 р., і її перший примірник, повітряною поштою, одержав у Нью-Йорку редактор "НРС" А. Сєдих та написав на підставі цього видання оті свої "Нотатки редактора", надруковані 24 вересня 1974 р. (Лист Г. Кругового хоч і був надрукований на день пізніше після цих "Нотаток", але він був надісланий до редакції, а може, й складений у друкарні, без сумніву, раніше).

Книжка має назву "Стремя "Тихого Дона", а в цій назві слово "стремя" — українізм, що в цьому контексті значить "прудка течія", "бістрінь" (див. у Грінченковім словнику слово "стремя"), — українізмів же в мові дінських козаків до 30%, як це засвідчив проф. Міртов у своїм "Донск-ім словарі". Основний текст цієї книжки належить якомусь Д., що й стоїть на титульній сторінці як автор, а сам О. Солженіцин написав до цього тексту тільки передмову. Автора Д. уже немає серед живих, але Солженіцин, назвавши його "видатним літературознавцем", не вважав можливим "до якого часу" подавати його повне прізвище (може, з огляду на безпеку його рідні).

Крім того, в цій книжці передруковано статтю про Ф. Крюкова, яка була надрукована в ростовській газеті "Молот" з 13 серпня 1965 р.

Я подаю основні інформації та думки Д. й самого Солженіцина за отими "Нотатками" ред. А. Сєдих, який у підзаголовку до них ("Нотаток") прямо написав: "Літературний плагіат Шолохова". Літературознавець Д. заповзязав був проаналізувати мовостиль "Тихого Дона" та розвиток образу головного героя його — Григорія Мелехова і хоч смерть перешкодила авторові довести цю роботу до кінця, але він устиг переко-нати, що весь роман, всі чотири томи його, написав згадуваний Крюков — Федір Дмитрович Крюков, людина з університетською філологічною освітою і дінський письменник ще дореволю-

Відвідайте свою країну, пізнайте її ще цього року

Ваша країна чекає, щоб ви познайомилися з нею. Спокійні озера і великі ріки, незаймані ліси й піднебесні гори, модерні міста, що віддзеркалюють вітальність зростаючої нації, тихі сумирні міста й села, де життя пливе не надто швидко. Вберіть у себе її культурні нашарування, її різні традиції, її історію! Де б ви не були, будете дома.

Вас привітають сердечні, приязні люди в кожному кутку нашої неозорної країни.

Подорожні агенції і бюро допоможуть вам накреслити плян вашої власної поїздки в невідоме, порадять, які нуточки вашого краю варто побачити, де, близько чи далеко від вас, зупинитися. Запитайте, як найкраще й найдешевше подорожувати, якими турами чи плянованими згори мандрівками.

Canada

Canadian Government
Office of Tourism

Office de tourisme
du Canada

Канадський Уряд,
Бюро туристики.

ційного часу (у газеті репродуковано дуже виразний його портрет), а М. Шолохов тільки "притосував" цей твір до "радянських" вимог і тим значною мірою поспував його. Згідно з висновками Д., у перших двох томах зберігся текст Крюкова більше, як на 95%, у третьому й четвертому — на 68-70 відсотків, решта — вставки М. Шолохова. При цьому Д. констатує недостатню мовну "грамотність" М. Шолохова, який закінчив тільки чотири класи початкової школи. У "Нотатках", очевидно, наводяться міркування Солженіцина (Сєдих виразно цього не зазначає), які мали б довести, що Шолохов не тільки через свою малу освіту, а й з огляду на свій вік (йому було 10 років під час Першої світової війни, 14 років, коли скінчилась громадянська війна, і 23 роки, коли вийшов перший том роману) та короткі реченці для написання такого великого твору не міг бути його автором. Багато промовляє проти авторства Шолохова, на думку Солженіцина, те, що оригіналу цього твору ніде немає, що він нібито згорів під час Другої світової війни, як також і те, що Шолохов охоче переробляв текст роману для пізніших перевидань, відповідно до чергових вимог "генеральної лінії партії".

Але у всіх цих інформаціях залишилися не з'ясованими два моменти: а) як загинув чи помер Ф. Крюков і б) як його твір потрапив у руки М. Шолохова. Як я згадував вище, в листі Дордополо сказано, що його вбито в бою 1919-го року із одночасним запереченням того, що він нібито помер від тифу у 1920-му році. У статті з ростовської газети, якій найменше доводиться вірити, сказано, що він помер від тифу. Щодо "переходу" оригіналу Крюкова з його валізи в руки Шолохова той же Дордополо пише, що Шолохов захопив його після бою біля ст. Вешенської, а Солженіцин ніяк цього не пояснює.

Тепер моя черга сказати те, що я чув, живши на Північному Кавказі, і це, можливо з'ясує оці два моменти. Сєдих, за Солженіциним, пише, що М. Шолохов був під час революції "молодим комісаром", без достеменнішого визначення цього "комісарства". А мені казано, що він працював у ЧК, де автора цього твору розстріляно, і тоді Шолохов заволодів його рукописом. Крюкова могли заарештувати вже після закінчення громадянської війни як недавнього активного білогвардійця.

І от саме такий варіант наводить Оксана Соловей із книжки Дж. Баррона. Цей варіант вивіз за кордон недавній емігрант з ССРСР О. Якушев. Якушев розповів, що взимку 1968 р. якась жінка з Ленінграду написала до редакції ж. "Новий мир" листа, а в тому листі писала, що її брат, старшина білої армії, написав твір, в якому зображував події з часів громадянської війни. На початку 20-их років її брата заарештовано. Знавши, що його живим не випустять і турбуючись про долю свого твору, він сказав священникові-співязневі, де він сховав рукопис. Після арешту брата жінка втекла з того села в Дінбасі, де вони з братом жили. (На згаданому вище фото-портреті Крюков, справді, зфотографований із

І. МАНИЛО-ДНІПРЯК

ІЖАК ТА ЛИСИЦЯ

(Байка)

Порадила Лисиця Іжакові,
Щоб поголився він, причепурився,
Щоб виглядав, як личить козакові...
Іжак послухав ради, поголивсь.

Та як з'явився він із голим тілом, —
Лисиця хап його — і з'їла.

Іжаче, байки оцієї не забудь.
І завжди сам собою будь!

сестрою). Коли вона пізніше до того села повернулася, то їй передано братового листа, що його той написав перед стратою, а в тому листі було сказано і про священика, і про його інформацію, де заховано рукопис. Від сусідів сестра довідалася, що слідчим у справі священика був М. Шолохов. Цією "історією" зацікавився був "ліберальний" (це ж була "відлига") редактор ж. "Новий мир" Твардовський, що їздив навіть до тієї жінки, що написала листа, але вона боялася з ним розмовляти. А прокурор, до якого Твардовський також звернувся був, сказав йому, щоб він не втручався не в свою справу.

Я думаю, що моя й оця інформація відповідають на питання, як загинув Крюков і як його рукопис потрапив у руки М. Шолохова.

Коли я читав цей твір, то мене вражала виразна протибільшовицька настава його, і це була головна причина його успіху. Хоч не можна було заперечувати й його літературної яскравості, і ця яскравість, скільки я пригадую, наявна в усіх томах цього твору, всупереч думці Солженіцина, що, мовляв, пізніші томи гірші за раніші. Можливо, що це сталося внаслідок пізніших переробок на вимоги цензури, яких я не читав. Але я читав перший том "Рушеної цілини" (не "Піднятої"... як хибно перекладають по-українському назву цього твору), і в цьому творі наявний властивий Шолохову мовостиль і взагалі манера письма. Правда, його останній твір — "Доля людини", невеличке оповідання на 46 стор., написано в казенному дусі та з наскрізним російським націоналізмом ("руський солдат" — не "радянський", дарма що в армії були не тільки "росіяни"), суха, безобразна мова, уже нічого від своєрідної манери Крюкова чи Шолохова.

Між іншим, коли один наш літературознавець Павло Маляр, писавши в ж. "Нові дні", ч. 191 за 1965 р. про М. Шолохова з нагоди присудженої йому Нобелівської нагороди, порівнював його "епізм" із якимсь "епізмом" В. Стефаніка, О. Довженка (так!) та М. Гоголя, то це було цілковите непорозуміння. Того факту, що мати Шолохова була українка, не досить для того, щоб цей свідомий росіянин (його батько походив з Рязанської губернії) писав в українському дусі. Прізвище "Шолохов" і його варіант "Шелухов" походять від адигейського слова "шэлъэх", а це назва однієї породи коней.

СТЕФАНІЯ ШАБАТУРА: Я ЗГІДНА БУТИ РОЗП'ЯТОЮ ЗА МІЙ НАРІД!

Балтимор (УІС "Смолоסקип"). 7 грудня 1973 року Стефанія Шабатура вислала лист до ген. прокурора СРСР Р. Руденка, який вона назвала "З роздумів в першу річницю після присуду".

Нижче публікуємо повний текст листа С. Шабатури, який разом з листами І. Сенік, Н. Строкатої й Н. Світличної появляється англійською мовою, окремим виданням у В-ві "Смолоסקип".

"Ген. Прокуророві Р. Руденкові
Українка Шабатура Стефанія Михайлівна
до арешту член Спілки художників

З роздумів в першу річницю після присуду

Поет В. Стус, літературний критик І. Дзюба, поет І. Калинець, перекладач і літературний критик І. Світличний, журналіст В. Чорновіл, художник С. Шабатура, поет М. Осадчий, науковий працівник Н. Строката, поетеса І. Калинець (Стасів), психолог і літературний критик Є. Сверстюк й інші, про долю котрих я не могла довідатися, коли привид закону закрав за мною двері тюрми...

Якщо габі гр. Генерального Прокурора не риболовство чи філіателя, то він згадає, що до 72 р. та навіть в 72 р. імена тих, кого я зуміла назвати, можна було зустрінути на художніх виставках, на сторінках мистецьких, наукових, літературно-критичних й інших видань вітчизняної преси.

Сьогодні Ви, Генеральний Прокуроре моєї країни, якщо і чуєте про них, то лише у звітах про судові процеси, які новою хвилею пройшли в Україні в останньому році.

Вироки судів не завжди переконуюче доказують вину засуджених, але тим не менше прирікають молодих, талановитих і спосібних до творчої праці людей на бездумну втрату сил і часу в місцях втрати свободи.

І ось таборова адміністрація почуває себе переконаним захисником державних інтересів, вимагаючи, щоб член Спілки художників шив рукавиці не менш успішно, як колись виконував свою творчу роботу. Але цей маоїстський підхід перевиховання творчого інтелігента в цеху — породжує тип інтелігента, який не дає культурних цінностей.

Середньовічна інквізиція спалювала за ересь художника або його праці. У другій половині ХХ століття художників уже не палять і навіть не розстрілюють, їх засуджують на перевиховання в таборах строгого режиму. Але той режим і є інквізиторським вогнищем, яке спалює творця і те, що він міг би створити.

В старинній історії людства не так було. Прорізали в рабство Платона. Відрізали голову Томасові Мору. Зробили божевільним Чаадаєва. Стог-

нав в "Мертвому домі" каторги Достоевський Тарас Шевченко відбував покарання без права писати і рисувати (до речі, цю форму покарання примінюють в місцях ув'язнення теж до мене, художника, не без Вашої співучасті). Був Й. Якір, який ідучи на смерть, благословив свого вбивника Сталіна. Вили всі ті, чю долю визначував Ваш попередник, але я про них не згадую: тут мене чекає встид за діла і безділля Ваших колег того часу.

Потомки будуть говорити про наші часи, як про часи великих наукових і технічних досягнень, але лише не як про часи гармонійного розвитку особистості. Про який розвиток може бути мова, коли кровоносні судини культури періодично перерізують в кабінетах слідчих і залах судових засідань?

Але як довго може це діятися безкарно?

Може Ви поділяєте концепцію Шервуда Андерсона: "Кожна людина на цьому світі — Христос і кожний буде розп'ятий"? Якщо так, то я згідна бути розп'ятою за мою землю, за мій народ, котрому не дають випрямитися на цілий зріст або орди Батія, або поневолювачі "царствующого дому" або діяльність Ваших колег, колишніх і теперішніх".

С. Шабатура".

II

Повний текст першого листа — Ніни Строкатої

"Генеральному Прокуророві
(СРСР, Р. Руденкові)

Строката Ніна Антонівна

Я не вважаю, що наш час залишає людині лише один вибір — чиїм бути епігоном.

Для мене вже давно стало правилом не вступати в діалоги з тими, хто постійно, перебуваючи в стані офіційної евфорії, спосібний будьякий діалог обернути в особистий монолог. Часом я змушую себе висловити мої думки про те, що становить зміст деформацій, питомих в суспільстві, в котрому я живу.

Надіюся, що Ви, Генеральний Прокуроре, уже віддали данину святочній суїті, яка виповнює життя наших державних діячів. Тоді зверніть увагу на недобрі прислуги, які виникають із можливо, добрих намірів тих, хто взявся готовити нас і Вас до чергової знаменної дати нашого року — до 25-ліття Загальної Деклярації Права Людини. Та Деклярація не мала властивостей міжнародного і, отже, зобов'язуючого для держав-членів ООН, договору. Тому протягом 25

(Продовження на сторінці 18)

БАЗАЛЬТОВЕ ВОЛОКНО

Київські хеміки опрацювали новий метод волокна, що може застосовуватися успішніше ніж скляне або мінеральне. Волокно це може бути використане у різному виді — вати, листів або плит — і т. п. — в широкому обсязі температури — від 260 до 500 гр. С. Базальтовим волокном можна замінити багато видів традиційної сировини в різних галузях промисловостей.

Київські науковці отримали також надзвичайно цікаву щодо структури базальтову пластмасу, легшу від алюмінію, яка за механічною витривалістю не поступається перед сталлю.

ЕЛЕКТРИЧНІ АВТА В ЗАПОРІЖЖІ

На вулицях цього українського міста почали їздити прототипи легкових авт, що приводяться в рух електроенергією. Ці малі "лімузини" на два місця, що відзначаються дуже гарною, модерною формою, отримали назву "Квант".

Сконструювання "Кванта" — це лише візуальний ефект науководослідних праць, спрямованих на практичне розв'язання складних проблем загальної електрифікації автомобільного транспорту.

НОВА КОМЕТА

У Кримській астрофізичній обсерваторії Академії наук СРСР відкрито нову комету. Вона знаходиться на межі сузір'їв Лева і Рака. Її виявили наукові працівники Т. Смирнова і М. Черних на знімках ділянок зоряного неба, одержаних за допомогою подвійного сорокасантиметрового астрографа.

Спостереження за новою кометою тривають.

НАДШВИДКІСНІ ПОЇЗДИ

У Сполучених Штатах Америки проєктують надшвидкісні поїзди. Тепер модель такого поїзда уже випробовують у Каліфорнії. Бін "ковзає" на магнітній подушці, а руху йому надають лінійні мотори. Передбачувана швидкість такого поїзда 500 кілометрів на годину.

Якщо Ви відчуваєте, що добрі речі діються в Онтаріо,

МИКОЛІ НОВАКОВІ

до дня народження

Є на світі люди
На гроші багаті,
Що від батька чи від діда
Прийшли їм до хати.

Інші є, що хистом
Немов тим намистом
Змалку їм щастить блиснути -
Славу й гріш здобути.

Але є ще й треті —
Діячів портрети:
Ці про себе забувають,
За громаду лише дбають,
У цім колі — наш Микола.

Не одержав він у спадку
Ані грошей, ані статків;
Муза також свого чару
Не дала Миколі дару.

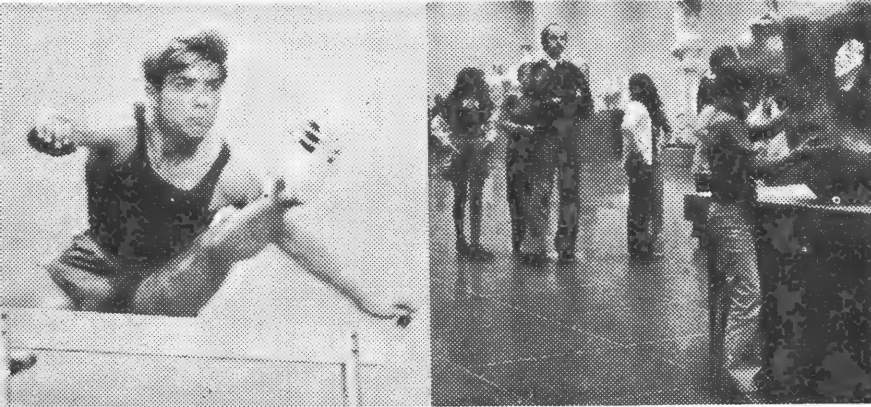
Та зате Творець 'му дав
Палке серце й душу в дар,
Гін до праці для громади,
Щоб струсила з себе вади,
Щоб дух волі шанувала,
Предків край не забувала!

Мов колишній Каменярь
Ніс на плечах цей тягар
Праці — жертви для народу —
Отакий Микола зроду!

Вже не раз душа боліла
Від байдужости й обмов;
Скроні з туги посивіли —
Та не згас внутрі вогонь.

Так! вогонь душі не гасне,
І життя в борні є красне,
Повне віри і надії!
І свідомість з тим міцніє:

— Не згубив я Божий дар,
Не втопив, не змарнував —
Весь його — громаді дав!

ТО ПОЧЕКАЙТЕ, АЖ ПОБАЧИТЕ, ЩО НОВА ЛЬОТЕРІЯ ЗРОБИТЬ НАМ.

Це неначе пробудження.
Все більше й більше з нас при-
сбтупає до акції.

Бейзбольні турніри для
дітей. Гамилтонська філгармонія.
Спортові клуби ходьби, народні
танці, мистецькі курси, "бон-
спіль". Це відбувається по
цілій провінції — але це тільки
початок.

Тепер ми маємо нове
"Міністерство", яке буде нам
у цьому помагати. Міністерство
Культури і Дозвілля.

До його завдання нале-
жить допомагати нам досягнути
більше в нашому житті.

Спочатку воно займати-
меться координацією того, що
під сучасну пору робиться, як
Онтарійські Літні Ігрища,
Науковий Центр, Фнудация
Онтарійської Спадщини.

Згодом воно займеться

новими програмами, а тут
буквально існують сотки нових
можливостей.

Переїзdnі театральні
трупн. Нові хокейні майданчики.
Мистецтво для жінок. Нові
бібліотеки в місцевостях, де вони
ще не існують. Все це буде
робитися також тому, щоб дати
кожному однакові можливості на
участь у цих програмах, неза-
лежно від того, де він живе.

Як ми все це зможемо
осягнути? Фонди прийдуть з
нової Онтарійської Льотерії, яка
почнеться через кілька тижнів.

Льотерія повинна принести
мільйони доларів. А кожний
долар ми вложимо у різні про-
грами з однією метою на оці:
дати кожному можливість кори-
стати більш з життя.

Тому на цій льотерії
кожний з нас виграє.

ONTARIO
LOTTERY
CORPORATION.

Ontario

MINISTRY OF
CULTURE AND
RECREATION.

Harvey McCulloch, Chairman
Marshall Pollock, Manager / Director

Bob Welch, Minister
Murray ...

років її можна було використовувати по-різному як політичний інструмент. Але в цьому році ратифіковано відомі Вам пакти, які виходять з Загальної Деклярації. З того моменту всі органи інформації охоплені однією ідеєю: доказати громадянам Радянського Союзу, що існують якісь не лише державні (цебто вищі) інтереси, заради яких необхідно обмежити громадянські й політичні права. Саме ці обмеження представляється як суть соціалістичної демократії.

Виправно-трудова колонія, як і кабінети слідчих КГБ чи залі судових засідань — не найбільше оптимальні з імпульсів, які побуджували б відкриту дискусію. Тому, не висловивши ані одного з моїх "про і контра", я дозволю собі запропонувати Вам: прочитайте в журналі "Новое время", 1973-го року, Но. 39, варіації Ю. Решетова "В ім'я прав і свобод людини". А при читанні зверніть увагу на останні рядки лівої колонки. Там Ви прочитаєте: "...згідно з пактом може бути обмежене право на свободну думку".

Якщо право влади над думкою становить суть соціалістичної демократії, то кожний буде правий, хто почне відкидати існування такої демократії. Або може контролю над думкою — це невідома мені, через мою ізоляцію, поширена диспозиція ст. 62 КК УРСР (і відповідних їй статей у інших республіках)?

Не очікуючи від Вас відповіді, проголошую 10 грудня голодівку на знак протесту проти всіх обмежень і затиску думки.

Строката Ніна Антонівна

10. 12. 73.

**
*

Згідно з 33-ім випуском російської "Хроніки біжучих подій", Ніна Строката звернулася разом із іншими українками-політв'язнями з проською перевести запрацьовані ними гроші на фонд жертв чилійської хунти. Вона, разом з іншими також просила дозволу вислати делегаток від жінок-політв'язнів на конгрес Міжнародної Демократичної федерації Жінок. В обох проханнях їй відмовлено.

Згідно з 34-им випуском "Хроніки біжучих подій" в 1973 р. Н. Строката проголосила голодівку на знак протесту проти позбавлення побачення з довіреною їй людиною Л. Тимчуком. З початком квітня 1973 р. вона разом з іншими в'язнями звернулася до прокуратури по нагляду в м. Саранськ, з проською уможливити їм підготовку до Великодня, зокрема висповідатися. Прокуратура доручила адміністрації провести з ними бесіду про відокремлення церкви від держави.

10 грудня 1974 р. Н. Строката й інші українки-політв'язні домагалися статусу політв'язня. За це її зразу після повороту з Ростова-на-Дону, де вона проходить онкологічні оглядини, посадили в Шізо (штрафний ізолятор).

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОТЕЛЬ

300 стіп від Атлантійського пляжу

Зимова ціна на тиждень — \$175.00

ЛІТНЯ — від \$60.00 до \$70.00 на тиждень

Кімната з кухнею, двос подвійних ліжок, канапа, кольорове телебачення та охолодження.

Звертайтеся на адресу:

OCEAN MIST MOTEL APARTMENTS
1500-1510 North Ocean Drive (A-1-A)
Hollywood Beach, Florida 33020, USA

НЕБЕЗПЕЧНІ ІНФРАЗВУКИ

Вухо людини сприймає звуки певної частоти — від 16 до 2000 герц. Механічні коливання і хвилі, що лежать нижче порога чутливості, тобто мають частоту менше 16 герц називають інфразвуками. Такі хвилі можуть виникнути в автомобілі, якщо він швидко рухається. У осіб з підвищеною чутливістю інфразвук може викликати слабкість, запаморочення. Американські вчені провадили досліди на випробному стенді: за великої сили інфразвуку (110—130 децибелів) навіть у таких добре тренуваних людей, як космонавти, спостерігали подібні явища, до того ж слабшав зір. Коли частота падала до 5 герц. і нижче, людям бракувало повітря, вони втрачали контроль над своїми діями і здатність орієнтуватися. Чому інфразвуки впливають так негативно на людину, ще не відомо.

● В Коломийському музеї народного мистецтва відкрито виставку праць відомої майстрині-ткалі — Ганни Василяшук, на якій представлено понад 30 її виробів. Більшість декоративних рюшників майстриня створила за мотивами творів Т. Шевченка.

● Питома вага України в загальносоюзному виробництві найважливіших видів продукції характеризується такими даними (УРСР в процентах до СРСР): електроенергія — 19 процентів, вугілля — 32, чавун — 45, сталь — 39, готовий прокат — 39, залізна руда — 56, мінеральні добрива — 19, тепловози магістральні — 93 проценти.

(В з У, жовтень 1974)

Хто питає, той не блудить

Запитують люди в редакції "Нових Днів", де можна лістати книжку "Від Гуляй-Поля до Нью-Йорку"?

Відповідаємо — цю книжку можна купити у предстачника "Українських Вістей" в Америці. п. Д. Грушецького. Посилайте замовлення на таку адресу:

D. Hrushetsky
2635 Spruce St.
River Grove, Ill. 60171, USA

СОБОР

Денаціоналізація неминує означає також декультурацію — це народ відчуває інстинктом духовного самозбереження, завдяки якому людина не перетворюється на мавпу, потрапляючи в найтяжчі умови. (Валентин Мороз).

Собор ніби має в собі щось від стихії, навіває щось таке ж велике, як навівають на людину степ, або Дніпро... (Олесь Гончар).

Нині кожен, хто це усвідомив, розуміє, що йдеться не про поетизацію вселюдського Собору, а передусім про цілком конкретні втілення його в собі, про вироблення власної індивідуальності як частки власного народу, як надійної опори для культури та духовного життя. І перед кожним — різка альтернатива — бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом і мародером. (Євген Сверстюк).

Духовний аспект образу Соборів у величних церковних спорудах ідентично висловив Шевченко в поемі ІРЖАВЕЦЬ:

Як покидали запорожці
Великий Луг і матір Січ,
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли.
І в Крим до хана понесли
На нове горе — Запорожжя.

"Йдеться тут, — пише Євген Сверстюк, — про перших українських політичних вигнанців після поразки гетьмана Мазепи і кошового Гордієнка в 1709 році. Перед навалюю "воєвод — Петрових собак" вони все покинули — взяли з собою, за народнім переказом, лише "похідні церкви" і весь час боролись за духовне освоєння шматка чужої землі".

Духовне освоєння землі, себе на ній! Історія повторюється: російська цариця удруге по Петрі, руйнує Січ: Катерина — "голодна вовчиця".

У 60-ті роки нашого століття Собор став символом українського відродження, в розуміння цього процесу Валентин Мороз вписав поняття ОПОРУ! Опору в двобічному значенні — назовні, проти ворожого натиску, і опору — в собі, проти внутрішнього занепаду кожної української людини. Валентин Мороз став живим прикладом і символом цього ОПОРУ. Шануючи його, ми запозичили назву до цих сторінок з його нарисів ХРОНІКА ОПОРУ, щоб подавати читачеві справді хроніку опору в минулому й тепер. Постав опору нас зобов'язує тут тимбільше!

На першій сторінці обкладинки цього числа "Нових Днів" поміщено сучасне фото Троїцького Собору Самарської паланки на березі річки Самари (Дніпропетровської обл.). Його збудував народний архітект Яким Погребняк 1779 року на замовлення козаків, що по зруйнуванні Січі 1775

року ще гуртувалися при Самарській паланці. Собор цей ще стоїть, "в омерзінні запустіння", про культурну, духовну вартість цього матеріально-архітектурного феномену ідентично висловив Євген Сверстюк у його праці "Собор в рихтуванні". Там читаємо:

"Ці очайдушні герої не боялися смерті і вважали за честь загинути в бою. Вони не боялися самого пекла, і їх не лякали пекельні тортури вже на землі. Отже, їхня віра не могла бути породженням рабського страху перед карою бога-деспота (небесного варіянту самодержавного царя). Це була релігія Вільних Людей. Бог їхній був Богом Волі, Правди і Любови. Покинувши все, вони взяли з собою свого Бога — свій Собор, який вони будували всечасно, завжди і в усьому. Кожен з них виражав у ньому Людину як найкращу частку себе, як свій народ і волю до боротьби за рідний край.

Вони вибудовували свій Собор — як естафету духа, як найвищу вежу, що має сторожувати безперервність духа — голос предків і заповіт нащадкам, які не мають права зректися і запродатись чужим богам, не сміють опуститися нижче вираженого в Соборі ідеалу Людини.

Цей заповітний голос роду носить у повітрі для кожного покоління, бо кожне покоління мусять підняти настільки, щоб почути цей голос. Воно має передати естафету, вибудувати свій найвищий Собор — в цьому його велика думка, велике покликання.

Коли воно не підноситься до розуміння цієї "золотої нитки історії" і до того перегуку минулого з майбутнім — воно втрачає свою духовність і жалюгідно деградує, не залишаючи тривкого сліду навіть у пам'яті дітей (хіба згадують когось за те, що добре їв, одягався, заради цього працював — і прагнув ще краще?). Таке покоління не виконує своєї історичної місії. Розуміється, йому нічого й передати для майбутнього: матеріальні цінності, навіть коли б вони були, такі нетривкі і так моментально тануть, як батьківська спадщина в руках блудного сина.

Коли поникнуть голови переможених і сили їхні кануть у працю на хліб насущний, то на озлиднілому ґрунті завжди виростають поодинокі високі постаті як голос самозбереження народу, що мусять висунути свою естафету в особі подвижника, який швидко згоряє за всіх, як згоріли в нас тисячі безіменних, з забутими іменами і з великими іменами. Вони були голосом не тих своїх сучасників, що приносили жертву Ваалу і не тих, що гнулися безслесно — вони виражали те, що проноситься над головами недолугих сучасників як відлуння голосу великих прадідів. "Мов окаєнні на розпуттях велелюдних", як вигнаний демагогами Мойсей, як речниця трагічної

правди Кассандра, вони волають голосом волюючого в пустині і заохочують сучасників: "Хоч би вухам глухим до німої гори говори!" (Франко). Вони пронесли для нас вічно живий смисл минулого..."

Собор Самарської паланки можна дивитися зі всіх сторін, і все він виглядає величний, монументальний, дев'ятиглавий; його силуетка все, звідусіль являє окові чарівну гармонію краси споруди.

Висота центральної бані 35 метрів, вся будова складена з дев'яти чотиририбусних башт. Дубові та ялинові колоди не скріплені жодним залізом (двяхами, чи болтами), вони спираються на себе, покладені одна на одну з ідеальним баянсом. Немає будь-яких підтримуючих структурних елементів — колон, чи підпор, ні всередині, ні знадвору.

Архітект не прикрасив Собору оздобами — чи не з мотивів відобразити суворість доби й поставу опору їй збоку козацтва по зруйнуванні Січі. У простій теслярській роботі братчика-січовика найшла своє втілення Естафета Духа від тоді до наших днів.

І чи не став цей собор підставою задуму й написання роману "Собор" в Олеса Гончара? Розглядаючи твір, критик-літературознавець Євген Верстюк пише:

"Була в козацькому Соборі, вибудованому в трагічний час прощання зі зброєю, горда пам'ять про своє ім'я і свою гідність. Був скарб поколінь, які не вигибають цілком, а залишають свою кращу нетлінну частку дітям, гідними цієї спадщини.

Що залишилося б для нас від їхнього зухвало-го героїзму, коли б вони не склали пісні, не збудували храму? В Соборі вони вибудовували *найвищу міру своєї духовости і, тримаючись її, залишались собою*".

**

Конгресменка Мілісент Фенвик та конгресмен Джек Кемп (республіканці) внесли 16 квітня ц.р. в Палаті Репрезентантів резолюцію в обороні Валентина Мороза, зокрема підкресливши те, що Мороз намагався боронити права українського народу та культуру України, захищав основи людських прав, домагався дотримання в Україні законности, гарантованої конституцією, що Мороз, як речник українського народу, за його домагання був обвинувачений і покараний — "за антирадянську агітацію і пропаганду". Резолюція закликає президента Форда зайнятися питанням оборони В. Мороза.

**

Український Комітет Року Жінки в Америці ухвалив заклик до українських жіночих організацій делегувати своїх представників на Конгрес, що відбудеться в Мексико, та прийняти участь у переведенні Дня Жінки-Політ'язня, що відбудеться в Нью-Йорку 28 вересня ц.р. з масовою маніфестацією та участю багатьох національних та етнічних груп.

**

На річній Конвенції Американської Асоціації Мікробіологів (початок травня) переведено інформаційну та роз'яснювальну працю в обороні Ніни Строкатої, мікробіолога та члена цієї Асоціації, покараної за участь у спротиві порушенням прав людини та конституційної законности в СРСР. Від імени Конвенції матеріали в обороні Н. Строкатої вислані до Міжнародної Амнестії, до представництва УРСР в ООН, до академії наук СРСР, УРСР та інших міжнародних організацій і інституцій. Переведеною працею керував мікробіолог д-р Андрій Зварун.

**

Видавництво "Сучасність" видало збірку МЕДОБІР, поета і вченого Володимира Свідзінського, спаленого живцем енкаведистами під Харковом 12 жовтня 1941 року.

**

23-го квітня ц.р. відбувся Міжнародний день Леоніда Плюща, проголошений Міжнародним Комітетом Математиків. У зв'язку з цим світова преса помістила публікації про науковця-математика Л. Плюща, про порушення радянським урядом конституційних та людських прав в Україні та СРСР та про покарання Л. Плюща за виступи проти цих порушень. Плющ покараний ув'язненням у лікарні-тюрмі, де проти нього застосовують під виглядом ліків засоби "корегування та модифікації поведінки" — антилюдські засоби, що руйнують мозкову тканину та центральну нервову систему, засоби, якими експериментували нацисти в концтаборах.

**

У зв'язку з Міжнародним днем Л. Плюща видатний соціолог Пітер Реддавей опублікував статтю в лондонському "Таймсі", повідомляючи, що Л. Плющ тепер хворий на шизофренію та параною, спричинену "корегуванням поведінки" медичними засобами в дніпропетровській психолікарні-в'язниці.

**

Данило Шумук, що перебуває ув'язнений в мордовському концтаборі коло м. Потьми і відомий книжкою спогадів ЗА СХІДНІМ ОБРІЕМ, вніс минулого року до верховної ради СРСР прохання не вважати його громадянином Радянського Союзу — це вже третій раз. Своє прохання Шумук мотивує такими аргументами: покарання ув'язненням за переконання є протиконституційне та суперечить міжнародним законам про права людини; він не погоджується з тим, що караючі органи в СРСР інтерпретують прояви іншесудумання як "підбиванням советського ладу"; що він, позбавлений волі й Батьківщини, перебуваючи в незаконному ув'язненні поза

Україною, не потребує чужого, накиненого йому громадянства СРСР; що він не може нести моральної відповідальності, рахуючись громадянином СРСР, за брутальні порушення законності

На Заході одержано лист, писаний українськими жінками-політв'язнями мордовського концтабору ч. 3 з нагоди Міжнародного року жінки, адресований до Комітету оборони людських прав при ОН. В листі українські жінки-політв'язні протестують зокрема проти переслідування, репресій та покарань дітей за матерів, ув'язнених за політичні оскарження. Жінки-політв'язні протестують проти брутальності в таборах, порушення приписів, передбачених законом, таких, як позбавлення побачень, листування, купівлі харчів тощо, проти покарань карцером від 13 до 21 дня. Лист кінчається закликом до Комітету людських прав при ОН — прийдіть до нас і побачте нас!

У листі до Комітету людських прав при ОН від українських жінок-політв'язнів згадується, що в жовтні 1974 року цілком здорова психічно Раїса Іванова була проголошена ментально хворою та запроваджена до психолікарні-в'язниці, де застосовуються медичні засоби "корегування поведінки", засоби, що руйнують розумове та психічне здоров'я людини.

З нагоди Міжнародного року жінки Комісія прав людини Світового Конгресу Вільних Українців звернулася з закликом використати цього-річне свято День Матері для оборонної акції поневолених в Україні матерів, зокрема ув'язнених в тюрмах, психолікарнях-тюрмах та концтаборах жінок.

У переважаючій більшості російські дисиденти принципово не зрелися досі втручання до питань визволення України та вирішення її майбутнього на користь Росії. Вони залюбки обговорюють розподіл України, але не СРСР, сучасної російської імперії. Вперше на початку травня ц.р. Александер Солженіцин у виступі в канадському радіо, зверненим до українців Канади, висловився з співчуттям про страждання та жертви українського народу, зокрема — в голод 1933 року. Виступ викликав вдячність збоку українців та признання Солженіцинові. Кажуть, перша ластівка весни не робить, його співчуття українцям не впливає на т. зв. українську політику російських дисидентів.

ЧИ ВИ ВЖЕ НАДІСЛАЛИ ПОЖЕРТВУ НА ПРЕСФОНД СВОГО ЖУРНАЛУ "НОВІ ДНІ"?

КУРСИ ДИРИГУВАННЯ ХОРОМ КОЛЕГІЇ СВ. АНДРІЯ

6-го липня — 9-го серпня 1975 р.

Справа літніх курсів українознавства для нашої молоді напевно зрозуміла для всіх громадян. І такі курси завжди в Колегії були успішні. Напевно вони будуть такими й цього літа.

Гірше справа виглядає з курсами для навчання диригувати хором. Це виказує в першу чергу кількість учасників цих курсів. І виглядає це чимось дивним і особливо в українців, які люблять спів та горді своїми хорами. Добре, коли випадково в певних місцях поселення українців знаходяться люди, які можуть організувати хор, добре його навчать і знають хорові твори.

Диригувати хором кожний, що дещо грає на скрипці чи навіть і на піаніно, не може. Щоб диригувати хором, треба знати про те диригування. Треба самим диригентам уміти добре і без інструменту заспівати мелодію, заспівати її в потрібному ритмі, знати як скоро співати (темпо), як виконувати певну пісню і знати таки про історію народних пісень. Треба знати про побудову пісень і здавалось би про найпростіше — уміти добре переписати пісні для хору, а хори ж є складом різні. Про це диригент довідається з теорії музики. Це тільки маленькі згадки про потрібне, а того під час навчання на курсах студенти навчатися. Ми тут навіть і не згадали про те, а як же то треба диригувати? Предмети навчання для курсів вибрані найбільш потрібні і їх є досить, щоб студент заповнив увесь час навчання.

З того всього може бути й таке: ми потребуємо добрих дяків, а було б добре, щоб він був і диригентом в церкві, для хору дітей, жіночих хорів, чоловічих, мішаних... Про те треба все знати і треба вчитись так поважно, як, скажімо, що хтось навчається бути добрим механіком...

Наш визначний композитор Кирило Стеценко писав: "Пісня народу українського — це його історія, це його гордість. Через неї ми себе пізнаємо, а особливо молодь. Пісня є тим, що спричинюється до об'єднання. Сила пісні і в тому, що може через її пізнання повернути до свого народу страчених, несвідомих. Пісня — найбільший засіб до національного виховання"... Це тільки частка його думок.

Не треба забувати і найважливішого: з кожним роком у нас стає менше й менше людей, які могли б організувати дітей, могли б навчити заспівати їх своїх пісень, коляд, щедрівок. Могли б навчити тих же дітей співати в церквах. Те все зможуть робити навчені люди.

Для того потрібні курси. Подумайте про коротко написане, батьки, громада й молодь. Ще є час зголоситись на курси.

По дальші інформації вдавайтесь:

Choir Directors' Course
St. Andrew's College
Winnipeg, Man.
R3T 2M7

Монографія про Василя Григоровича Кричевського – найновіше видання УВАН у США*)

У Нью-Йорку щойно вийшла з друку багато ілюстрована книжка "Василь Григорович Кричевський. Життя і творчість" — монографія Вадима Павловського, загальна і мистецька редакція Святослава Гординського, обкладинка і суперобкладинка Петра Холодного. Книжку видала Українська Вільна Академія Наук у Сполучених Штатах із матеріальною допомогою українців, що живуть в Америці й Канаді.

Автор подає докладну біографію і огляд мистецької діяльності видатного українського мистця Василя Григоровича Кричевського, який творив у багатьох ділянках українського мистецтва протягом понад півстоліття — від 1897 до 1952 року. Кричевського називали "людиною Ренесансу", такою різноманітною була його творчість: він був новатор-архітектор, своєрідний маляр-пейзажист, а також новатор в українській книжковій графіці, у прикладному мистецтві, в оформленні театральних вистав і в кіно. Кричевський був мистецтвознавець і педагог. Він усе життя вивчав українське мистецтво, але був і на рівні сучасного західного мистецтва. Його творчість, позначена синтезом українського і західного мистецтва, припала на роки українського відродження, на роки розвитку українського мистецтва і тут він відіграв величезну роль у багатьох ділянках.

Павловський подає матеріали, з яких видно, що В. Г. Кричевський був широко відомий на Україні. Ще 1928 року поет Микола Бажан писав про нього: "В історії української архітектури, графіки, станкового малярства, прикладних мистецтв — іменем Кричевського позначено значні, епохальні, нечувані досі досягнення".

Автор книжки, Вадим Павловський, тепер живе у Нью-Йорку. Народився він у Києві, замолоду два роки вчився в Художньому інституті, а потім закінчив Київський політехнічний інститут. Павловський — людина широких зацікавлень, зокрема цікавиться історією українського мистецтва; він надрукував кілька нарисів про українських мистців та про Українську державну академію мистецтв. З дитинства Вадим Павловський жив у родині Кричевського, який був його вітчимом. Від Кричевського він чув спогади про минуле і був свідком багатьох подій у житті мистця. Наприклад, Павловський був при тому, як у 1918 році в пожежі згоріли всі картини та інші мистецькі праці Кричевського, його наукові матеріали, а також величезна колекція української старовини і виробів українського народнього мистецтва: килими, кераміка, скло, дерев'яна різьба тощо. Це сталось під час повстання більшовиків проти Української Народньої Республіки в

Києві, у січні 1918 року. Більшовицький бронепотяг обстрілював будинок Грушевського на Паньківській вулиці, в якому жив і мав студію Василь Кричевський. Перший запальний набій влучив у приміщення Кричевських. Вся родина вискочила на вулицю в чому стояла. Увесь будинок згорів.

Готуючи монографію про Кричевського, Вадим Павловський багато років збирав оригінали та репродукції творів Кричевського, його публікації і писання про нього. Особливу увагу Павловський приділив збиранню спогадів людей, що особисто знали В. Г. Кричевського. Крім своїх власних, він використав спогади членів родини Кричевських, а також архітекта Олекси Повстенка, Катерини Антонович, Володимира Міяковського, Наталі Русової та інших. Ці спогади дуже оживляють книжку.

Книжка починається з біографії мистця. Василь Григорович Кричевський народився 12-го січня 1873 року в родині повітового земського фельдшера. Дитячі роки мистця пройшли в селі Ворожбі на Сумщині. З дитинства він любив малювати, але фахову освіту в галузі мистецтва і архітектури дістав не в вищому навчальному закладі, а приватно, у Сергія Загоскіна, професора архітектурного проєктування в Харківському технологічному інституті. Коли Кричевському було 20 років, він дістав посаду помічника міського архітекта в Харкові. Пізніше він десять років працював у бюро відомого харківського архітекта Бекетова, одночасно роблячи самостійні архітектурні проєкти.

На 25-му році життя Кричевський уперше взяв участь у мистецькій виставці як пейзажист.

У кінці минулого століття Василь Григорович близько познайомився з діячами української культури як от із мистцем Сергієм Васильківським, письменниками Борисом Грінченком і Панасом Мирним, істориком Дмитром Багалієм, етнографом Миколою Сумцовим, артистами Миколою Садовським, Марією Заньковецькою та іншими. Кричевський зацікавився минулим України. Як вільний слухач, він відвідував лекції з історії та мистецтвознавства в Харківському університеті і працював над збірками університетського музею з етнографії і археології України. Почав сам збирати взірці українського народнього мистецтва.

В 1903 році Кричевський одержав першу премію за свій проєкт фасаду та інтер'єру будинку

*) Скорочений текст цієї статті був переданий на Україну через радіостанцію "Свобода".

Полтавського губернського земства. Це був новаторський проєкт, бо тут Кричевський уперше використав елементи українського народного стилю у великій кам'яній будові. Також і внутрішнє оформлення він спроектував, виходячи з основ народного мистецтва. Кричевський прославився цим проєктом, бо про будинок багато писала російська і українська преса.

1906 року Кричевський переїхав до Києва. Він брав участь у мистецьких виставках і незабаром став відомим мистцем не тільки на Україні, але й далеко поза її межами.

Українську Революцію 1917 року Василь Кричевський зустрів із захопленням. Восени цього року він став професором новозаснованої Української державної академії мистецтв. В 1918 році Кричевський зробив проєкти державних гербів Української Народної Республіки (тризуби) проєкти державних печаток і грошових знаків

Восени 1918 року Кричевський переїхав до Миргорода, де його призначено директором новозаснованого керамічного інституту. В січні 1919 року Миргород зайняли радянські війська. Кричевського трічі заарештувала Чека. Бувало, що його хотіли розстріляти і садовили до камери смертників, та кожного разу звільняли на прохання делегацій від студентів.

Повернувшись до Києва, Кричевський був професором у кількох мистецьких вищих школах, малював пейзажі, робив проєкти мистецьких вишивок, інтенсивно працював у кіномистецтві, був членом журі мистецьких конкурсів, сам робив проєкти пам'ятників, наприклад, пам'ятники на могилах Михайла Коцюбинського і Михайла Грушевського. Зі своїм учнем Петром Костирком виконав проєкт Музею Тараса Шевченка на його могилі.

Під час німецької окупації України Кричевський був у Києві, потім у Львові. 1945 року виїхав до Парижу, де жив його син Микола. Незабаром він емігрував до Венесуелі, де помер 1952 року*).

В розділі "Наукова діяльність Василя Кричевського" автор зазначає, що сучасники справедливо вважали Кричевського за найбільшого знавця українського народного мистецтва. Він вивчав і досліджував українську народну архітектуру та архітектурно-історичні пам'ятники України; збирав і вивчав вироби народного прикладного мистецтва та український народний орнамент. Багато років В. Г. Кричевський їздив по селах і містечках України, збираючи твори народного мистецтва, брав участь у комплексних експедиціях — разом з іншими вченими, студіював минуле Києва.

Фотографії численних будинків, інтер'єрів та пам'ятників, що їх спроектував Кричевський, ілюструють розділ книжки "Архітектура". Подано багато фот будівлі Полтавського губернського земства і Меморіального музею Тараса Шевченка на його могилі. Цей останній проєкт Кричевський робив у 30-х роках разом із своїм учнем Петром Костирком. Йому довелося багато переобляти і збуднювати цей проєкт — на вимоги влади, що не хотіла допустити в будові україн-

ських типових рис. Довелося Кричевському боротися й проти вимоги поставити коло входу до Музею Тараса Шевченка статую Сталіна.

У розділі книжки "Прикладне мистецтво і мистецтво орнаменту" В. Павловський описує працю Кричевського над проєктуванням килимів, декоративних тканин, виробів з металю. Ілюстрації показують його оригінальні проєкти, що базувалися на надбаннях української народної творчості.

Чорно-білі і кольорові репродукції красвидів Василя Кричевського (акварелі і олія) показують його як видатного маляра-пейзажиста. Критика писала, що Кричевський — імпресіоніст, але виробив свій власний малярський стиль. Більшість оригінальних картин Кричевського тепер знаходиться у приватних збірках поза межами України. Всі фотографії для репродукцій зробив Павловський; особливо добрі кольорові репродукції.

Мистецтвознавці вважають Василя Кричевського за основоположника сучасної української книжної графіки. Оформляючи книжки, він вдавався до найрізноманітніших мистецьких підходів, а найбільше — відповідно до характеру й змісту книжки. Так, для видань історичних праць Михайла Грушевського, він оживив мотиви української графіки XVII-XVIII століть. Для видань етнографічного змісту він використовував мотиви народного мистецтва. Чимало творів сучасних письменників, наприклад, книжки Миколи Бажа на і Юрія Яновського оформлено методами модерного конструктивізму. Численні репродукції свідчать про майстерність і багатосторонність Кричевського — графіка. Всього він оформив понад 80 книжок.

Праця Василя Кричевського в театрі і кіноіндустрії теж була новаторською. Він був першим професійним художником, що працював у дореволюційному українському театрі Миколи Садовського в Києві. У 20-их роках Кричевський став основоположником українського кіно-декоративного мистецтва, оформивши фільми "Тарас Шевченко", "Тарас Трясило", "Звенигора" та інші. Ілюстрації в книжці Павловського свідчать, що й тут мистець базувався на надбаннях української народної творчості і на глибокому вивченні української старовини.

Монографія про В. Г. Кричевського легко читається, і цікава не тільки для мистців та істориків мистецтва, але й для широкого читача. Зокрема захоплюють ті місця, де сказано про методи праці Кричевського, про його працездатність і фотографічно-точну зорову пам'ять. Він малював з пам'яті красвиди, схоплені його зором у

*) Кричевський був похований у Венесуелі. Аж тепер Митрополит Української Православної Церкви у США Мстислав підхопив почате "Новими днями" кілька років тому клопотання про перенесення тлінних останків В. Г. Кричевського до пантеону українських діячів на цвинтарі церкви-пам'ятника у Савт Бавнд-Бруку, штат Нью-Джерсі, США. Звернення спеціального комітету у цій справі уміщено в нашому журналі. РЕД.

дорозі, наприклад, з вікна потягу. Живучи в Парижі і Венесуелі, він відтворював краєвиди України й Криму.

У спогадах своїх учнів Кричевський оживає як учитель і як мистець-філософ. Його дочка Галина Кричевська-Лінде, що була студенткою батька на архітектурнім факультеті Київського художнього інституту, пише, що Кричевський говорив студентам: "Розкрийте очі і дивіться. Кожен бачить усе по-своєму. Ми не знаємо, хто саме бачить вірно, а хто — ні. Не слід покладатися на погляди інших у сприйманні світу навколо нас."

Постскриптум: Книжка "Василь Григорович Кричевський. Життя і творчість" коштує 25 дол. Можна купувати в українських книгарнях або замовляти в Академії — Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.A., 206 West 100 St., New York, N. Y. 10025.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ТЛІННИХ ОСТАНКІВ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО І ЙОГО ДРУЖИНИ З ВЕНЕСУЕЛІ ДО США

Українська Вільна Академія Наук у США видала недавно монографію про великого українського мистця, першого президента Української Державної Академії Мистецтв — Василя Григоровича Кричевського, який помер 1952 року і був похований у столиці Венесуелі — Каракасі.

Саме в час появи цієї монографії дійшла до нас болюча вістка про недавнє злочинне беззечення могили Покійного. За новими відомостями, її чекає повне знищення з огляду на недалеку ліквідацію тієї частини цвинтаря, де поховано Василя Кричевського і його родину.

Перебуваючи в квітні 1975 р. в Венесуелі, Владика Митрополит Мстислав з трудом знайшов могилу великого сина України в старій, занедбаній частині цвинтаря та утвердив її жалюгідний стан і недавнє беззечення.

Ще в Венесуелі Владика Митрополит порушив справу перенесення тлінних останків Василя Григоровича Кричевського і його дружини Євгенії Михайлівни до українського пантеону на еміграції — цвинтаря Церкви-Пам'ятника в С. Бавнд-Бруку, Нью-Джерсі.

Консисторія УПЦ в США вже виділила безплатно на тому цвинтарі місця для поховання дорогих Покійників і зроблені перші юридичні кроки в Венесуелі.

У зв'язку з цим УВАН в США створила Комітет сприяння цій вельми важливій і почесній акції в такому складі:

Владика Митрополит Мстислав
почесний голова

Петро Холодний (молодший) — голова

Члени: Яків Гніздовський

Святослав Гординський

Дам'ян Горняткевич
Любов Дражевська
Іван Замша
Олександр Оглоблин
Василь Омельченко
Вадим Павловський
Іван Фізер

Повідомляючи про це, Комітет вірить, що українська громада у вільному світі підтримає започатковану акцію і допоможе здійснити цей почесний обов'язок, складаючи пожертви до фонду перенесення тлінних останків Василя Григоровича Кричевського.

Чеки просимо надсилати на ім'я

Consistory of U.O.C. of USA,
P. O. Box # 595, So. Bound Brook, N.J. 08880
з приміткою "Krychevsky grave"

або до Академії:

Ukrainian Academy of Arts & Sciences in the USA
206 West 100th Str., New York, N. Y. 10025

так само з приміткою "Krychevsky grave"

Пожертви до обох цих організацій є "Tax exempt".

Дуже просимо чітко писати ім'я й адресу жертводавця.

Комітет сприяння при УВАН у США

НАЙМЕНША КНИЖЕЧКА

Відомий умілець, майстер мікромініатюр Микола Сядристий виготовив найменшу в світі книжечку — "Кобзар" Т. Шевченка. Площа її обкладинки 0,6 квадратного міліметра. Книжечку легко просунути крізь вушко голки чи заховати у віях. Листки "Кобзаря" удвічі тонші за цигарковий папір. Друкований текст на кожній сторінці займає місце менше 0,5 квадратного міліметра. Зшити вона звичайною павутинкою: будь-які інші матеріали виявилися для неї надто грубими. Обкладинка — з пелюстки квітки безсмертника, прикрашена з обох боків золотими смужками. А гортати "невидимку" можна лише кінчиком загостреної волосини, читати, звісно, — під мікроскопом.

ЗОЛОТИЙ БУДДА

Багато років тому в столицю Таїланду Бангкок завезли знайдену неподалік кам'яну статую Будди і встановили її на березі річки. Минав час, шанобливо схилилися перед кам'яним ідолом віруючі. Аж ось кілька років тому тут почали будувати дерево-обробний завод. Статую зрушили з місця, вона розкололася і в розломі блиснуло золото. Коли кам'яну оболонку скололи, очам присутніх відкрилася статуя з чистого золота. Вчені встановили, що золотому Будді 700 років. Під час жорстоких воєн його було замасковано під каміння. Потім про статую забули... Зараз вона зберігається у храмі Золотого Будди. Її вага — 5,5 тонни.

ТРІУМФ РЕНАТИ БАБАК

"Я приїхала до Вас не лише як Рената Бабак, але і в ім'я та з ім'ям України. Привіт Вам усім українцям на волі! Зокрема вітаю молодь (і хвалю її) за її прив'язаність до українських традицій, її творчий труд, її прекрасну ініціативу!

Я разом з вами хочу віддати частину своєї праці для підтримки й розвитку українознавчих студій у Гарвардському університеті".

Ці слова Ренати Бабак у її привітанні свідчать про те, що ми маємо перед собою мистця, який хоче служити українській музиці у вільному світі, служити поневоленій, але нескореній Батьківщині — Україні.

Концерт Ренати Бабак у Детройті — 1-го червня ц.р. — був найкращим доказом, когось ми маємо в особі Ренати Бабак. У програмі концерту були німецькі пісні, арії з опер інших чужих композиторів і п'ять українських пісень. Голос Рената Бабак має могутній, надзвичайно краси, особливо у високих тонах. Слухаючи її виконання — особливо оперових арій! — і просто не дихаючи, ми забуваємо про все буденне. Рената Бабак чарує своїм дуже милим виглядом, умінням так невимушено і водночас граціозно тримати себе на сцені, кожним рухом і жестом своєю вона привертає до себе увагу слухача і якимсь непомітно приголублює його, ще більше заставляючи його забувати про все — і тільки слухати її. У її погляді ви ясно бачите її глибоку мистецьку душу. Вона певна себе — як горда дочка українського народу, як велика професійна співачка.

Як на перший погляд, програма цього концерту була ніби не достосована до смаків публіки — замало було українських пісень, коли на залі переважали слухачі українці. Та годі так думати — інтенція солістки була добра і виправдана: бож саме такою програмою концерту артистка — як не можна краще — виявила свій великий талант, свої надзвичайні голосові дані і технічну досконалість.

Мавши нагоду зустріти на цьому ж концерті д-ра Василя Витвицького, авторитетного музиколога і музичного критика, я відбув з ним інтерв'ю із записом його для своєї радіопрограми в Детройті — "Гомін України" (не змішувати назву цієї програми з назвою однойменної газети).

Наводжу дослівний зміст цього інтерв'ю:

ПИТАННЯ: Яке Ваше враження, пане Докторе, з концерту Ренати Бабак?

ВІДПОВІДЬ: Моє загальне враження дуже добре. Голос Ренати Бабак — великий і надзвичайно милозвучний. Можливість почути меццо-сопрано такої сили і краси — не часто трапляється.

ПИТАННЯ: Що Ви думаєте про програму концерту?

ВІДПОВІДЬ: Як видно, співачка поставила собі за ціль зібрати кращі зразки вокальної культури різних народів, ясна річ — мовою оригіналів.

Рената Бабак

Це цікава ідея! Щодо української частини програми, то вона могла б бути багатша і сучасніша. Як видно, середовища, в яких донедавна перебувала співачка, не дали їй повнішого ознайомлення з українською музикою. Це, зрештою, відомо річ — у Москві трактують усю українську музику як явище провінційне. Тут би я хотів від себе додати, що "Гандзю" треба раз назавжди вилучити з програми наших концертів. Та ми повинні бути терпеливі й дати ще час нашій співачці на ширшу розбудову її українського репертуару.

ПИТАННЯ: Як вам подобався акомпаніатор Тома Гриньків?

ВІДПОВІДЬ: Хоч це ще зовсім молода людина, але як піаніст — це знаменитий і вдумливий партнер.

ПИТАННЯ: Яка ваша думка про саму організацію концерту?

ВІДПОВІДЬ: Наші місцеві гарвардці щиро й завзято попрацювали над підготуванням цього концерту. Як один із наслідків — публіка вивонила залю по береги. Проте до централі Гарвардського фонду слід би було переказати одну завагу: програмки концерту слід давати публіці в руки в такому вигляді й порядку, як те все солістка виконує на концерті. Отже, до цієї — досить таки гарно надрукованої — загальної інформації про співачку, треба вкладати на місці відбиту програму з точним списком виконуваних творів.

Судячи ще й з інших висловлювань з боку музичного світу Детройту (а то були — самі суперлятиви!), ми можемо сміливо, з гордістю побажати й порекомендувати, щоб усі українці в вільному світі почули й побачили наш новий метеор — нашу знамениту Ренату Бабак.

РЕЗОЛЮЦІЯ

5-ГО З'ІЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ В ЕМІГРАЦІЇ "СЛОВО" що відбувся 22-23 березня 1975 р. в Нью-Йорку

Вислухавши доповіді про сучасний стан літературного процесу в Українській РСР та враховуючи наявні документи, свідчення та перевірені факти, учасники з'їзду стверджують:

1. В добу сталінського беззаконня й терору в 30-ті й 40-ві роки українська література зазнала нечуваних в історії цивілізованого світу жертв. За одне лише семиріччя 30-их років, із 259 письменників, критиків та мистецтвознавців, що на початку тих років були творчо діяльними, тодішні поліційні органи Радянського Союзу — НКВД — арештували, замкнули до концентраційних таборів, розстріляли чи довели до самогубства понад 225 діячів літератури і мистецтва.

2. Після смерті Сталіна (березень 1953 р.) поступово прийшло було до деякого відпруження. Це була короткотривала доба т. зв. відлиги (1955-1965). Саме тоді в українській літературі з'явилася ціла плеяда талановитих молодих поетів, прозаїків, критиків та дослідників, що промовили справді свіжим і щирим словом мистецької правди. Однак вже від 1963, а особливо від 1965 року в УРСР, як і в цілому Радянському Союзі, знову виникли масові репресії проти насамперед молодих українських діячів літератури, мистецтва, науки. Знову, як і в сталінські часи, звичайними явищами стали обшуки на помешканнях, періодичні виклики, заїдозренні у вільнодумстві, на допити в КГБ, позбавлення праці, виключення з університетів, недопущення до захисту наукових праць, виключення зі Спілки письменників, Спілки журналістів, Спілки художників, Спілки композиторів і кінопрацівників, створення атмосфери цькування й провокацій, та нарешті — арешти, закриті суди, тюрми, концентраційні табори і... психіатричні лікарні особливого призначення.

3. Наслідком усіх цих видів сучасних репресій українській культурі знову завдано великих втрат. Лише останніми роками закритими судами засуджено на довгі роки ув'язнення таких талановитих молодих діячів української культури, як письменники, літературні критики, мистці й науковці-дослідники: Іван Світличний, Євген Сверстюк, Валентин Мороз, Ігор Калинець, Ірина Стасів-Калинець, Михайло Осадчий, Святослав Караванський, Вячеслав Чорновіл, Стефанія Шабатура, Іван Стусь, Іван Сокульський, Євген Пронюк, Василь Лісовий, Олександр Сергієнко; фізичним і моральним терором обірвано творчу діяльність провідного критика і публіциста Івана Дзюби; змушено до творчого мовчання найвидатнішу поетесу нової доби — Ліну Костенко; виключено з літературно-творчого життя видатних письменників і перекладачів з західноєвропейських мов — Бориса Антоненка-Давидовича, Олеся Бердника, Григорія Кочура, Миколу Лукаша; позбавлено праці й можливості творчого ви-

яву літературознавця й критика Віктора Іванисенка, історика Михайла Браїчевського; запропорено до психотюрем учених, поетів і літераторів Леоніда Плюща, Зиновія Красівського, Анатолія Луїноса, Миколу Плахотнюка, Василя Рубана; також ув'язнено чи піддано іншим формам репресій десятки інших українських науковців і літераторів, імена яких зазначити тут немає змоги.

4. Під претекстом "об'єктивного процесу бурхливого зближення націй при соціалізмі" відбувається насильна русифікація всього культурного й адміністративного життя України. Наслідком цього український народ втратив сьогодні (в мовно-культурному розумінні) всі вищі й середні технічні та медичні школи, в яких українська викладача мова зовсім усунена. В усіх державних університетах і наукових закладах України викладача мова її народу зведена до ганебного й образливого рівня. Навіть і загальноосвітні школи в більших містах України, включно з столицею республіки, у своїй переважній більшості за мовою викладання є неукраїнськими. Також у господарчих та адміністративних установах більших українських міст українську мову усунено. Її майже не чути вже й на вулицях цих міст. У такому приниженому стані щодо своєї мови український народ перебував тільки в добу чорної реакції російського самодержавства.

5. Проти всіх цих антинародних явищ: арештів культурних діячів, русифікації життя цілої нації, Спілка письменників України, як і всі інші творчі спілки, що постали як добровільні професійні об'єднання зі статутним зобов'язанням захищати права та безпеку своїх членів, на ділі, в практичному житті, грають непочесну роль слухняних агентурних прибудівок адміністративних та поліційних органів.

6. Щоденні галасливі заклики і накази про "ідеологічне виховання", про "мобілізацію партійної пильності", "непримиренности до буржуазного націоналізму", реабілітація доносів і доносників, щоденне рабське запевнювання у відданості й слухняності "рідній партії", що тепер запроваджені як обов'язковий культурний ритуал як у Спілці письменників, так і в інших творчих спілках України, достоменно нагадують темні часи кривавих 30-их років. Це викликає в нас велику тривогу за дальшу долю як репресованих, так і нерепресованих діячів української культури.

7. Стверджуючи це все, ми, українські письменники, що з протесту проти беззаконня й тоталітаризму змушені були покинути рідний край, висловлюємо свій гнівний протест проти масових арештів та репресій діячів української культури, проти нелюдського способу використання психіатричних лікарень як засобу боротьби з тими, що прагнуть вільно і правдиво думати і, нарешті, — проти русифікації культурного, наукового, шкільного й адміністративного життя нашого народу.

8. Учасники з'їзду звертаються до діячів культури всього світу та їх професійних об'єднань, до Міжнародного П.Е.Н.-Клубу, до всіх гуманістичних, культурних та правових інституцій де-

ПРОПОЛІС

Бджоли є єдиними творцями особливого продукту — прополісу, який наділений безліччю дуже цінних, просто загадкових властивостей.

Прополіс бджоли виготовляють із клейкої смоли, яку збирають із бруньок дерев (тополі, берези та ін.), стовбурів шпилькових порід, а також виготовляють із смолисто-ефірних речовин пилку, що їх бджоли відокремлюють як малоїстинні перед годуванням личинок. До складу прополісу входить 50—55% смоли, до 30% воску, 8—10% ефірних масел, а решта — різні домішки, в тому числі і засмічуючі.

Використовується бджолами прополіс для полірування комірок перед відкладанням маткою яєць, замазування тріщин та дірок у вулику, приклеювання плечиків рамок до пазів вулика тощо. Восени, коли бджоли готуються до зими, вони навіть заклеюють прополісом льоток, залишаючи у вигляді лябіринту прохід на 2—4 бджоли. Трапляється й так, що бджоли зажалюють у вулику прониклу туди мишу, щура чи іншого шкідника і, не маючи сили витягти його назовні, обмазують труп прополісом, і так він може пролежати навіть кілька років, не розкладаючись.

Інколи прополіс називають бджолиним бальзамом. І це справді так. Застосування прополісу бджолами у своєму житті і житлі яскраве тому підтвердження. Нещодавно в Ленінграді були досліджені протимікробні властивості прополісу. Результати виявились чудові. Шматок сирого м'яса, покритий шаром запавної смолистої речовини (прополісом), навіть на сонці залишався свіжим протягом кількох місяців. Дослідження властивостей прополісу та практика його застосування для лікування різних хвороб все більше

мократичного світу з закликem підтримати наш протест і виступити рішуче в захист репресованих діячів української культури, засудити ганебну методу використовувати психіатричні лікарні як засіб боротьби з тими, що вільно чи інакше думають і домогтися, щоб 19-ий параграф Деклярації Прав Людини, затверджений Організацією Об'єднаних Націй, був пошанований та виконуваний і в ССРСР.

Всі діячі культури, що стоять на сторожі прав людини, не можуть забувати, що свобода людини — неподільна, що існування державного організму, де безоглядно панує тоталітаризм з безмежною системою тюрем і концентрацій з його беззаконням, жорстокістю та негачією елементарної свободи людини і цілих народів, є водночас загрозою для свободи, правди й справедливості в усьому світі.

*Учасники п'ятого з'їзду
Об'єднання Українських Письменників
в еміграції*

переконують дослідників у тому, що прополіс має високі бактеріяцидні та антимікробні властивості, здатні вбивати хвороботворні мікроорганізми.

Прополісом, наприклад, виліковують нашірні захворювання, прості рани і рани, що довго не заживають, виразки нашірні, шлунку та дванадцятипалої кишки, жіночі гінекологічні захворювання, прості та довго не заживаючі рани, що виникли з причин запалення, геморої, грип, радикуліт, ішіас (запалення сідничного нерва), венеричні хвороби, за 4—10 місяців виліковують навіть запущені форми туберкульозу легенів.

З опублікованих джерел*) подаємо відомості про найпростіші лікувальні препарати із застосуванням прополісу, технологію їх виготовлення.

Прополісна мазь може виготовлятися на вазеліні, ланоліні, вазеліновому маслі, вершковому маслі, смальці, риб'ячому жирі та ін. Концентрація прополісу в мазі може бути різною — 10, 15, 20 і навіть 30—40%. Це залежить від того, для лікування якої хвороби призначається мазь.

При виготовленні мазі вазелін, вазелін з ланоліном, ланолін чи риб'ячий жир підігрівають до кипіння в емальованому посуді, потім охолоджують до 80° суміш безперервно помішують протягом півгодини, а потім без затримки, в гарячому стані, фільтрують через один шар марлі і розливають у банки та закривають. Мазь може зберігатись багато років, не втрачаючи своїх властивостей.

Прополісне масло (прополісна мазь на вершковому маслі) виготовляється так: необхідна кількість масла (наприклад, 1 кг), доводиться до кипіння в емальованому посуді, охолоджується до 80°, додається 100—150 г подрібненого прополісу (кількість прополісу залежить від потрібної його концентрації в мазі) і при температурі 80° помішують протягом 15 хв. Після цього в гарячому стані суміш фільтрують через один шар марлі і зливають у скляний чи емальований посуд для зберігання. Цей препарат може застосовуватись не тільки як мазь, а і як лікувальний продукт при внутрішніх хворобах — виразках шлунку та дванадцятипалої кишки, легеневого туберкульозу і тонзилітах (запаленні глоткових мигдаликів).

При різних хворобах прополісні мазі та прополісне масло використовуються в певній концентрації і мають свою методику застосування. Так, мазь 10-процентна застосовується при опіках і обморожуваннях шляхом змазування та втирання пошкоджених ділянок; при гонорей — вводиться в уретру (сечовивідний канал); при захворюванні на нежить — вводять 15—20 ватних тампончиків, змащених маззю (з допомогою сірника), або 3—4 каплі рідкого препарату 3—4 рази на день: у гінекології — при запальних процесах, ерозії шийки матки, кольпітах та ін., вводять прополісну мазь з ватним тампоном, який

*) Див. стенограму II Ленінградської конференції по застосуванню продуктів бджільництва в медицині та ветеринарії. Тези доповідей 1960 р.

цільно притискають до ерозійної поверхні. Через 10—20 год. тампон видаляють. Лікування триває 10—12 дів. Можна очищати тампоном з прополісною маззю також родові шляхи.

Мазь 15-процентну доцільно застосовувати для швидкого загусовання ран, порізів, у тому числі таких, що гнояться і дозго не заживають; в дерматології при вузлах на обличчі, висипах, парші, виразках слизової оболонки носа і губ, ячмені, запаленні повік, свербінні шкіри та ін. Така концентрація прополісної мазі застосовується також при лікуванні дитячої, мікробної, справжньої та хронічної екземи, при сильних опіках та відморожуваннях.

Мазь 20-процентна використовується: при грибкових захворюваннях, фурункулах і карбункулах, при усіх формах екземи (лусковидний лишай, що подібний до екземи, виліковується бджоляними ужаленнями).

Мазь 30—40-процентна застосовується при раковій шкіри, шляхом змазування і втирання; при радикулітах, ішіах та ураженні периферичної нервової системи (верхніх і нижніх кінцівок); при сибіровиразковому карбункулі. Мазь виготовлена на вершковому маслі (прополісне масло), при лікуванні внутрішніх хвороб має таку методику застосування: при виразках шлунка і дванадцятипалої кишки вживається 3 рази на день за 1—1,5 год. до їди по 10—15 г (по чайній ложечці) за один раз. При лікуванні обов'язково дотримуватись дієти, а їжа, що споживається, повинна бути дрібно протерта, щоб не пошкоджувалась заживаюча рана. Лікування триває 2—3 тижні; при легеновому туберкульозі і тонзилітах вживається 2—3 рази на день за 1—1,5 год. до їди по 10—15 г на один раз. Лікування триває від 4 до 10 місяців і в міру виліковування концентрація прополісу в препараті збільшується з 10 до 15%. Вживати лікувальний продукт зручно, намазавши ним хліб.

Витяжка (екстракт) прополісу робиться так: у пляшку насипають 10 г подрібненого прополісу і заливають 100 г спирту. Суміш настоюють протягом доби чи й більше при кімнатній температурі в закритому посуді. Розчин періодично збовтують, щоб краще розчинявся прополіс. Після того, як суміш осяде, витяжку фільтрують через один шар марлі і зберігають у закритій пляшці.

Застосовується витяжка прополісу (якщо немає прополісного масла), при виразковій хворобі шлунка чи дванадцятипалої кишки. При цьому її споживають по 20 капель з теплою водою, молоком чи 0,5-процентним розчином новокаїну за 1—1,5 год. до їди або через 1—1,5 год. після їди, 2—3 рази на день протягом 2—3 тижнів.

Таким же методом і в тих же дозах, тільки протягом 4—10 місяців, застосовують витяжку прополісу (якщо нема прополісного масла) при туберкульозі легенів і тонзиліті. А при запаленні середнього вуха потрібно закапувати 3 рази на день по 3—4 каплі.

Різне застосування має і натуральний прополіс. Так, його з успіхом використовують при захворюваннях та профілактиці грипозних хвороб, ангінах. Для цього кусочок прополісу, вели-

чиною зо дві горошки, беруть у рот і повільно жують. При зубних болях такий же кусочок прополісу прикладають до зуба біля його кореня чи в дупло зуба — і біль поступово вгамовується.

Препаратом прополісу вбивають збудників туберкульозу, дифтерії, сифілісу, лептоспірози, патогенний грибок, стафілококи та багато інших.

Післяанестезуюча дія ефірного масла прополісу, наприклад, у 5 раз переважає новокаїн. У зуболікарській практиці застосовується 3—4-процентний розчин прополісу для місцевого призначення. Спиртовий розчин прополісу вживається при видаленні зубів, особливо їх коренів, методом втирання протягом кількох хвилин. Знеболювання триває 10—15 хв.

У народній медицині найбільшу популярність заслужив прополіс як засіб для видалення мозолів. Кусочок прополісу підігрівають до м'якого стану, роблять з нього тоненьку пластинку, яку кладуть на мозоль, і об'язують чистою ганчіркою. Через кілька днів мозоль з корінням випадає.

ПОЛЮВАННЯ НА СЛОНОВУ КІСТКУ

Слонова кістка завжди коштувала дорого, а останніми роками ціни на неї зросли мало не в десять разів. Тому браконьєри в Африці почали ще активніше полювати на слонів. В самій лише Танзанії вони вбивали щороку близько 6000 лісових велетнів. Щоб урятувати тварин від винищення, танзанійський уряд розпочав справжнє полювання на мисливців. Військові частини, загони поліції і сотні лісових наглядачів прочісують усю країну, щоб знайти браконьєрів і тих, хто перепродує слонову кістку. Полювання на слонів у Танзанії суворо заборонене, припинено також торгівлю зброєю.

ПИРІГ КОРОЛЕВИ ВІКТОРІЇ

У Лондоні продали з аукціону "історичну реліквію" — скам'янілий кусень пирога, яким 134 роки тому пригощали гостей на весіллі королеви Вікторії. На доказ, що це не фальсифікація, пиріг покладено в коробку з написом: "Букінгемський палац, 10 лютого 1840 року". Пиріг купив колекціонер з Австралії за 70 фунтів стерлінгів.

ПАЛАЦ ЦИРКОВОГО МИСТЕЦТВА

В Харкові відкрито новозбудоване приміщення для циркових вистав. Зала вміщає 2100 глядачів. Об'єкт цей споруджено за останнім словом техніки і оснащено найновішим обладнанням. Так, наприклад, манеж може замінюватися в плавальний басейн або в ковзанку зі штучного льоду. Є багато вигідних залів для тренування і приміщення для звірів.

Життя прожити

В 1963 році вийшла в Україні книжка Константина Басенка (народився 1923 року в Києві) під назвою "Життя прожити". В романі найбільше місця присвячено тяжкому життю після війни, в колгоспі на Чернігівщині. У вступі, про книжку сказано: "Різні герої діють в романі, по різному складається їхнє буття". "У житті — як на довгій ниві", — згадує автор старовинну приказку. Все буває в житті: палка любов і глибока зненависть, щасливе сімейне життя і сімейні незгоди, і високі пориви, і ні за що заподіяні людям кривди..."

Читач не знайде в романі рожевих картинок всезагального задоволення, не знайде ходульних героїв, які все роблять "правильно" і говорять тільки "правильно"; доля кожного з них хвилюватиме, викличе роздуми — так згадано у вступі. Книжка читається з приємністю, бо в ній не знайдете дешевого "советського патріотизму". Ось деякі місця з неї, що "викликають роздуми": "От ти дуже ідейний. А знаєш, що твій батько про радянську владу, випивши, говорить? І колгосп пора розганяти, і те і се... А чому?"

Герої його творів не захоплюються тяжким життям. Вони хочуть: "Щоб у нас не тільки на весіллях, значить, м'ясо їли, а кожного дня, навіть у великий піст, щоб плаття на дівчатах шелестіли модні, шовкові, щоб хлопці бостони і гуфлі модельні носили і возили дівчат за село на мотоциклах. І ще мені хочеться, щоб жили ми не в дідових куренях, а в нових красивих хатах, у яких і радіо, і електрика, у яких ванни, як я в Німеччині бачив, і ті, звиняйте, штуки, що за ручку смикати."

Про "советську демократію" автор пише: "Члени правління (колгоспу) перезирнулися. Кожний чекав, що хтось інший висловить міркування, яких вимагає голова, а він посидить та послухає. Діло таке, що... Правду скажеш — ще політику пришиють. Погодишся з офіційним папером — а з колгоспом, з людьми, з самим собою як?" Мова в цім уступі про те, чи дати людям на їх трудові те, що їм належить, чи ні. І треба проголосувати. Один з присутніх на засіданні каже, що треба проголосувати, що все віддаємо з зібраного на полях урядові "аби законно і щоб люди всіх нас (управу колгоспу) матюкали, а не тебе (голову колгоспу) одного".

"Господарство — не мішок чародійський, — читаємо в книжці, — з нього без кінця не потянеш, хоч є чимало таких, які думають, що тягти можна без кінця. Господарство порядок любить. Взяти скільки можна, а що більше — це вже не порядок. Це вже те саме, що самого себе їсти". — Але хоч не хоч державі давай. — "Сперечатися з районним керівництвом — це на рожен перти. Можуть таке пришити — хоч загодя сухарі готуй і поганяй услід за Гераськом (засуджений на п'ять років) на відсилку".

Голова колгоспу Голобородько протестує проти насильницького викачування всього зерна. Він каже: "Хлібопоставки я повністю одвіз. Трошки

зайвини було — теж віддав — для перевиконання. А більше не можу. Це хліб колгоспників. Вони теж люди і теж їсти хочуть. Вони рік працювали за цей хліб, а тепер я їм значить, по двісті грамів на трудові видам? А яким медяником потім їх на роботу мені заманювати? Та вони мене пошлють до... подалі, словом,—і все."

Голова знає, що його легко можуть замінити іншим, який віддаватиме все державі. В районі "можуть сказати, що тобі (тобто голові) начхати на потреби держави, що у тебе куркульський підхід до справи. Все можуть, але тільки не те, що правда на твоєму боці".

Інший герой твору, студент Віктор, скаржиться також на недоліки своєюм другомі по гуртожитку. Він критикує, що редактори помістять статтю, чи оповідання тільки тоді, коли там повно перебільшень, неправди, лицемірства, а не правдиві картини життя. "Гадаю, не побіжиш доповідати, каже Віктор, що я тут антирадянські слова проголошую? Ця "правильність" і шаблон давають на все каменем. От бачиш, кричиш, рота мені затикаєш. А у великому масштабі діється те ж саме. Сказати "цить" легко. А пояснити, як іде життя і чому воно так іде, важко та й клопоту більше. І якщо полізиш з таким питанням, можеш ні з того, ні з сього ляпаса одержати. Та ще якого! Письменники у нас люди вельми розумні, все розуміють прекрасно, але сказати тобі правду — засмикані. І от тепер давай повернемося знову до того оповідання. Виявляється, у художніх творах треба не осмислювати життєві явища, а ці явища треба підганяти під встановлені рамки. У нас навіть теоретики "ідеальних" героїв з'явилися. Ти бачив колинебудь ідеальних людей? Не бачив? І я теж не бачив. Але кажуть, є у нас ідеальна людина, на яку всі повинні рівнятися. Ця людина за всіх думає, за всіх вирішує і ніколи не помиляється. І виходить, що у нас волею однієї людини все правильно. Ти вважаєш, що у нас все правильно?"

І далі каже: "Ні. Уяви собі на хвилинку, що я або хто інший написав, припустімо, про Ходаки все так, як воно є. Завтра ж мене звинуватили б у паплюженні нашої дійсності і дали б так, що я потім все життя вичухувався б. То я що? Я — пішак. Великим дістається так, що не приведи і не дай".

Українське село грабували і далі грабують. "Кожного ранку з бідонами та суліями йшли дівчата і молодіці до приймального пункту — несли молоко та яйця по обов'язковому податку з дворів. І часто бувало, що голобородята (діти голови колгоспу, не якісь там колгоспненята) тільки бачили, як мати проціджувала молоко, але навіть не просили: малим було сказано, що так треба. Вони до цього звикли і в це вірили. Зате матір брав сумнів: чому її діти мали цілими тижнями сидіти без молока? Хіба так треба? І хто це вигадав, що так треба?"

Коли хтось при владі в СРСР, чи займає якусь високу посаду, він ніби і мудрий, і справедливий і все інше: "Поки людина при силі, біля неї, як хорти, підлабузники крутяться, значить, аж в очі заглядають, аж не знають, як прислужитися. А

ПРО ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ ХВОРОБИ БРЕЖНЄВА

Віддавна на Заході появляються вістки про хворобу Леоніда Брежньова, лідера КПРС, та вгадування й прогнози про можливий його відхід від влади. Безперечно він не гарантований від хвороби чи й смерті, передбачення колись сповняться — Брежньова не стане. Одначе треба сказати — то давно вже помітне послаблення ролі Брежньова в партійному та державному керівництві. Довший час можна було зауважити поміщення в "Ізвестіях", або "Правді" знімки Брежньова за тим самим столом, довгим, як у казармі, при тому ж настільному годиннику, декорованому на вигляд корабельного стерна — Брежньов у дипломатичній ролі, коли він приймає закордонних гостей чи представників — скорше на якійсь куртуазійній авдієнції, а не важливій політичним значенням. Це роля далека від завдань і авторитету партійного лідера в СРСР.

Безперечним є і той факт, що в політбюро КПРС давно визначився розподіл сил, який приведе до боротьби за позицію лідера на випадок відходу Брежньова з будь-яких причин. І коли це станеться, на порядок денний прийде до обговорення й засудження помилок Брежньова у внутрішній та зовнішній політиці, бо за показовими успіхами в економіці, в дипломатії, в милітаризації країни ховається кризова ситуація, що при першій нагоді приведе Радянський Союз до тяжкої кризи і внутрішньої і зовнішньої. В цьому полягає політичний аспект "хвороби" Брежньова.

Його засуджуватимуть за багато провин "перед партією і народом".

Брежньов відновив сталінізм, невдало маскований невдалим мітом "культу особи" — його політика тихого сталінізму впровадила методи фашизму у внутрішніх і зовнішніх відносинах СРСР, методи оперті на грубій силі російського шовінізму.

Брежньов, прикриваючись фіктивною, паперовою теорією про можливість побудови комунізму в одній країні, прискорив "по-лівацькому" лікві-

тільки та ж людина потрапила в біду, ця братія навіть "зрастуй" не скаже. Наче й не бачить".

Начальство в районі не було задоволене головою колгоспу, Голобородьком, хоч колгосп і був найбагатший в районі. — "Дійсно, Голобородько чимало вмів, і чимало зробив, і, дай йому волю, — ще більше зробить. Але для кого? Тільки для колгоспу. І якщо кожен голова почне боротися лише за процвітання свого колгоспу, будувати комунізм лише у себе, то над державною дисципліною можна співати панахиду, а сама держава захиріє. Повна централізація і жорстока дисципліна — ось основа успіху в масштабі країни".

Багато героїв твору "Життя пржити", який має понад 400 сторінок, життям незадоволені й висловлюють думки, що в сільському господарстві треба переінакшувати, бо ж не може так бути вічно. (О. К.)

дацію громадської власності, перетворення землеробства на державне, а селянства — з колгоспного на державне селянство; застосував надмірну милітаризацію економіки, індустрії; довів до переростання російського імперіалізму в милітаризм, в пряму загрозу світовому миру; допровадив до воєнізації дипломатії та зовнішньої політики; до крайнього звиродіння внутрішньої колоніальної політики по відношенню до неросійських народів — впровадив "лівацьку" політику ліквідації національних мов, культур, національної та територіальної ідентичності неросійських народів, перейшов від русифікації до росіянізації всього СРСР, перетворення його в одну територію з великоросійською культурою, мовою та російською національною ідентичністю населення, а це змінило статус національних республік, перетворило їх в об'єкт завоювання — в географічні території, позбавлені державної суверенності.

Політичний аспект хвороби Брежньова — це та сама, засуджена ще Леніном, "дитяча хвороба лівизни" в державному будівництві, що привела СРСР до кризової ситуації — зовнішньо, до загрози війни, внутрішньо, до наростання революційної свідомости поневоленого режимом населення. В КПРС це розуміють, опозиція до Брежньова лишається тимчасом прихована.

П. К. ЧОБОТЬКО ВІДІЙШОВ У ВІЧНІСТЬ

У неділю 16-го березня ц.р. відійшов у вічність Петро Карпович ЧОБОТЬКО — щирий і жертвенний український патріот, активний громадський працівник, добрий християнин — відданий і діяльний парафіянин української православної церкви, довголітній передплатник "Нових днів".

П. К. Чоботко народився в с. Дмитрівці на Чернігівщині. На Батьківщині зазнав переслідувань, по Другій світовій війні опинився в Канаді, останнім часом жив у районі Ніягарського водоспаду. Покійний постійно мріяв побачити ще вільну Україну і свою любу родину, та не судилося.

У похоронних службах взяли участь три православні священники: митр. прот. Петро Сامةць, митр. прот. Дмитро Фотій і прот. Федір Легенюк.

На похорон до Ніягарського водоспаду прибуло багато приятелів і знайомих Покійного, а з прощальними словами коло могили його виступали Василь Кривченко, Максим Марченко (від УРДП, до якої П. К. належав протягом 20 років) та інші.

Під час поминального обіду, що його улаштували опікуни Дмитро Губка та Максим Марченко, відбулася збірка на українську пресу, з якої (збірки) "Новим дням" приділено 15 дол.

Нехай канадська земля буде Тобі легкою, дорогий наш Земляче!

Редакція "Н. Д."

Вельмишановний п. Редакторе,

У "Нових днях" за вересень мин. року був поданий матеріал про Полтаву — "Полтаві — 800 років", а до нього редакторська примітка: "Друкуємо порядком інформації, як навітлюється 800-ліття Полтави там."

А навітлюється воно так: "На початку нинішнього століття очевидці описують Полтаву як тихе провінційальне містечко, де більшість жителів — дерев'яні, низькі, але чисто побілені знадвору будиночки." Нема сумніву, що описувачі Полтави "не зауважили" кількоповерхового, збудованого з кольорової цегли будинку Земельного банку, ні чотириповерхових забудівель Кадетського корпусу, ні масивних будов Казначейства, Окружного суду, Купецького зібрання, Маріїнської гімназії, ані суцільного ряду кількоповерхових крамниць і відомих будівель з обох боків Олександрівської вулиці та рівнобіжних з нею вулиць Малопетрівської та Дворянської з їх крамницями в цегляних будинках. А цегли навколо Полтави випалювали цілі гори. Та ж опішнянська глина була знана на всю Україну, а одно місто над правим берегом Сули навіть названо Глинським. Далі в цьому ж матеріалі натрапляємо на мимовільне згадування ось чого:

"Коли прямуєш затишними зеленими вулицями Полтави, дивишся на світлі споруди, важко уявити, що все це звелось з руїн. Центр міста загальною площею 600 гектарів у минулу війну окупанти повністю зруйнували. Полтавчани відбудували його, дбайливо зберігаючи і відроджуючи старовину. Архітектурний ансамбль Круглої площі (нині Жовтневої) відновлено таким, яким його створили автори в першій половині XIX століття (підкреслення моє — А. Б.). Навіть пізніші добудови були розібрані, щоб повернути цьому шедеворві вітчизняної архітектури його первісний вигляд."

Отже шедеври були побудовані ще в першій половині XIX ст., а "очевидці" описують Полтаву "на початку нинішнього століття". Можна думати, що ті очевидці бачили з потягів навколишні села...

Далі: "Щоб читачі мали деяке уявлення про сьогодинішнє місто, наведемо кілька цифр... У 5 вузах і 7 технікумах навчається 20 тисяч студентів... У 1914 р. в Полтаві було дев'ять бібліотек, у п'ятох із них за користування книгами з читачів брали плату."

Так ніби в 1914 р. в Полтаві не було тисяч студентів! А це ж у Полтаві були: Ахшарумівська, Вахнянська, Маріїнська, Павелківська та Старичанська гімназії для дівчат. Крім того, була ще Єпархіяльна школа — для дочок духовенства та інститут благородних дівць. Для хлопців були: Перша і Друга гімназії, Дворянська гімназія, Реальна школа, Духовна семінарія, Учительська семінарія та Учительський Інститут, Ка-

детський корпус. Як знаємо, на Україні крім імперської адміністрації була ще й місцева — земства. Полтавське губерніяльне земство администрувало, будувало й опікувалось народними школами на селах Полтавщини, а в самій Полтаві утримувало такі школи: ремісничу, садівничу, землемірну та фельдшерську. Чи ж не тисячі студентів навчалися в Полтаві і в 1914 році?

А всі ті школи в Полтаві мали свої бібліотеки, книжками з яких і користувалися всі студенти. У яких бібліотеках брали плату за користування книжками, догадатися трудно. Хібащо в клубних або театральних, але й те було, мабуть, як заклад за виписані книжки — на випадок утрати їх.

...Дуже добре розумію Вас, Дмитре Варламовичу, — як Вам важко урвати час на те чи се. Хоч я й вільніший за Вас, та ось від вересня збирався і аж тепер спромігся написати деякі доповнення до відомостей про Полтаву... Про орхідеї для "Нових днів" також пишу.

Бажаю витривалости й успіхів у праці.

Ваш Андрій БАРАНИК

Шановна Редакціє!

Щирий ювілейний привіт Вам із далекої Австралії — "Новим дням" минуло 25 літ! З нагоди цього ювілею і в п'яту річницю смерті св. п. Петра К. Волиняка, засновника-видавця і редактора журналу, складаю на видавничий фонд — замість квітів на могилу П. К. — 20 доларів, щоб продовжити існування "Нових днів" ще на 25 років.

Закликаю всіх читачів це зробити і як слід пам'ять П. К. Волиняка цим ушанувати та визнати й відзначити заслуги його гідних наслідувачів, які, взявшись за діло, зуміли продовжити життя журналові, який для нас такий потрібний. Бож не хлібом єдиним живі будемо.

Із щирою пошаною

Сергій КРИВОЛАП, Австралія

ВІД РЕДАКЦІЇ. Як читачі знають уже, вельмишановний наш великий приятель Сергій Криволап — доволітній представник "Нових днів" на Австралію. Це завдяки йому та таким ще приятелям-ентузіястам, як Дмитро Нитченко, австралійська наша читацька громада стояла і стоїть на першому й найпочеснішому місці щодо організаційної, моральної і фінансової підтримки всім нам, а редакції і адміністрації — насамперед.

При цій нагоді ми ще раз з великою приємністю згадаємо, що Сергій Криволап — також ювілянт: його 65-ліття збіглося з 25-літтям "Нових днів", що ми вже й відзначили в лютневому випуску свого журналу.

Вельмишановний п. Редакторе!

Прийміть моє поздоровлення з нагоди 25-річчя "Нових днів". Радію, що вони стоять міцно і добре виконують свою культурну місію. Бажаю Вам сил для творчої праці.

Ласкаво прошу вибачити, що затримався з передплатою..., а 3.50, як звичайно я роблю кожного року, на розбудову журналу.

Мені приємно, що в моїй бібліотеці є "Н. Д." від першого числа — це історія нашого життя за 25 років.

З правдивою пошаною

В. ГАЄВСЬКИЙ, Лос Анжелос

До редакції "Нових днів"

Усім нам, передплатникам "Н. Днів", відомий тернистий шлях св. п. засновника "Нових Днів" П. К. Волиняка.

Відомі нам і вороги покійного, які за життя переслідували його, — із заздрости за успіхи "Нових Днів", і як свого політичного противника, що й довело його до передчасної, несподіваної смерті (помер, мавши 62 роки).

Ці вороги, порушуючи християнську мораль, і по смерті продовжували зневажати покійного в пресі, людину, яка своїми підручниками для дітей, своїм універсальним журналом багато прислужилася до підвищення культури української нації, що сприяє боротьбі за волю нашої поневоленої Батьківщини.

22-го грудня мин. р. в Торонто відзначено 25-річчя журналу "Нові Дні" з яких 20 років під редакцією засновника покійного П. К. Волиняка і 5 років під редакцією колегиї, яку очолює професор Д. В. Кислиця.

Наслідки відзначення 25-річчя журналу в Торонто дуже позитивні, що й оголошено в "Нових Днях" за січень і лютий 1975 року.

Тепер з певністю можна сказати, що при активній підтримці передплатників "Нові Дні" можуть існувати ще не одне 25-річчя.

Хочу пригадати прохання покійного П. К. Волиняка, за декілька днів до його несподіваної смерті: "А справді спробуйте присьднати по одному передплатникові! Але не огинаять, а беріться за цю роботу всі! Не вірте наклепникам, що журнал тільки мій, — він ваш теж, бо ви його утримуєте."

З пошани до св. п. П. К. Волиняка я це виконую щорічно, не оглядаючись на мої 87 років життя, з великою приємністю, бо вважаю журнал "Нові Дні", за змістом і чистотою української мови, за один з найкращих у Канаді.

У 1972 році я присьднав нових передплатників два, в 1973 три, а в ювілейному році п'ять і сплатив передплату до 1978 року.

Квітня 21-го дня 1975 року.

З правдивою пошаною і вдячністю

А. МАЯРОВСЬКИЙ, Едмонтон

Вельмишановний п. Редакторе!

Висилаючи чек — на відновлення передплати на наступний рік та 3.50 на пресфонд, прошу вибачити мені за таку скромну суму (від пенсіонера) пожертви в цей ювілейний рік "Нових Днів".

Журнал "Н. Д." люблю. Читаючи його, відчуваю не тільки зв'язок з Україною, а й пізнання її. Це особливо важливе для нашої молоді, якій від щирого серця раджу читати "Нові дні". Мова журналу чиста й свіжа. Бажано бачити на сторінках журналу й інформації про УНР та політично-ідеологічні справи. Щастя Вам, Боже, на все добре.

З пошаною М. ЗАСЛАВЕЦЬ

Відповіді-примітки

1. Хоч "Нові дні" були й будуть за УНР (УНРаду?), але, на жаль, не могли останнім часом знайти чогось цілком позитивного про діяльність УНРади в її теперішньому складі й стані. Наші спроби льояльно-критичних відношень сприймалися хибно, тому редакція — разом із провідними своїми співпрацівниками — вважає за доцільніше просто утриматись від будь-яких згадок про УНРаду, коли наслідки тих згадок — за теперішньої ситуації — чомусь розходяться з нашими інтенціями (доброзичливими) і не можуть вийти на користь справи.

Про ідеологічно-політичні справи повинні писати в "Нових днях" наші ідеологи й політики, а інформувати в вигляді повідомлень чи нотаток — члени редакції, до обов'язків яких це належить. Що одні не пишуть, а другі не встигають це робити — доводить тільки шкодувати...

2. Ми також за те, щоб наша молодь читала "Нові дні". Не тільки читала, а й дописувала до них. Це б виходило тільки на користь і "Нових Днів", і тієї ж нашої молоді. І тоді напевно б була відрадніша й світліша перспектива нашого журналу, а в молодечих журналах, завдяки жвавій участі молоді, було б більше молодечого й здорового духу — і не було б місця для такого мараму чи навіть унтерпришибеївщини, як, наприклад, "Від президії СЛОВА", що напевно розуміти слід як від не-президії і від не-СЛОВА. У природі (і суспільстві), як відомо, не буває по-рожнечі: коли десь немає добра, туди залізе зло.

Д. К.

3 НОВИХ ВИДАНЬ

Недавно вийшла з друку праця
Д-РА ВАСИЛЯ ВИТВИЦЬКОГО
про життя і творчість визначного українського
композитора 18-го стол.

МАКСИМА БЕРЕЗОВСЬКОГО

Монографію можна замовляти у видавництві:

М. Р. Kots

1215 — 17 Summit Ave.

Jersey City, N. J. 07307, USA

ХВАЛА Й ХУЛА

Хвалу тому складаю день при днині.
Хто в горі мужність надихнув людині.

Ганьблю того,
Хто серце їй розбив,
У слово вкутавшись облесне.
Хто душу надцербив,
Хто чесному сподіяв щось нечесне.

МОЄ ВНУЧАТКО

Яке ж ти хороше і чисте, нене!
Ладки,
ладусеньки,
ладки!...

Очима твоїми дивляться на мене
Предки мої і мої нащадки.

ДИВОСВІТ

Сидить під хатою срібноголовий дід,
Сто літ,
Сто зморщок на лиці в старого,
А й досі він милується на світ,
Як світ старий
Милується на нього.

С. Воскресенко

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Іван Бережний

УКРАЇНСЬКА МОВА

Початкова граматика української
мови ч. 1 Ціна \$ 1.50

Цей підручник задовольнить потреби
III-ї і IV-ої клас наших приватних шкіл.

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 1

Фонетика й морфологія
Сьоме видання Ціна \$ 3.00

Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 2

Синтакса
Третє видання Ціна \$ 2.50

Замовляти в "Нових днях".

Школам і книгарням та церковним громадам
— знижка.

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ!

М. Ю. Брайчевський, "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ-
З'ЄДНАННЯ; критичні зауваги з приводу од-
нієї концепції".

Книжка написана сучасним українським
радянським істориком. — Ціна: 2.00 дол.

Іван П. Багрянний, "ЛЮДИНА ВІЖИТЬ НАД
ПРІРВОЮ". — Ціна: 6.00 дол.

Іван П. Багрянний, "ТАК ТРИМАТИ".
Ціна: 3.50 дол.

Володимир Винниченко, "СЛОВО ЗА ТОБОЮ,
СТАЛІНЕ". — Ціна: 8 дол.

В. Винниченко, "НА ТОЙ БІК" — повість.
Ціна: 3.00 дол.

LOOK COMRADE — THE PEOPLE ARE LAUGHING...

Підрадянський гумор зібрав і видав
Іван Коляска. — Ціна: 2.50 дол.

А. Юрняк, КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ,
оповідання й фейлетони, 184 стор.,
звичайна обкладинка. — Ціна 5.00 дол.

М. Л. Подвезько, УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙ-
СЬКИЙ СЛОВНИК, тверда обкладинка,
близько 60 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

М. Л. Подвезько, АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ
СЛОВНИК, тверда обкладинка,
близько 50 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

Василь І. Гришко, "ТРЕТЯ СИЛА, ТРЕТІЙ
ШЛЯХ, ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна: 1.50 дол

Василь Іванис, "ДО ПРОБЛЕМИ КАВКАЗУ".
Ціна: 0.70 дол.

Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРА-
ЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".

Ціна: 2.00 дол.

Андрій Бондаренко, "Слово в дискусії, якої не
було (замість аналізу дивних потягнень
пп. М. Лівницького та М. Степаненка)".
Ціна: 1 дол.

Анатолій Юрняк, "ЗАСОБИ І СПОСОБИ ПО-
ЕТИЧНОГО ВИСЛОВУ". — Ціна: 1.00 дол.

Петро Карпенко-Криниця, "ІНДІАНСЬКІ БАЛІ-
ДИ". — Ціна: 2.00 дол.

Олександр Солженіцин, "НОБЕЛІВСЬКА ЛЕК-
ЦІЯ З ЛІТЕРАТУРИ". — Ціна: 0.50 дол.

Книжки замовляти в адміністрації
"Нових Днів".

УКРАЇНСЬКА КНИГА В ТОРОНТО

оголошує

НОВІ ПЛАСТИНКИ ТА КНИГИ З УКРАЇНИ

СПІВАЄ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ХОР

ІМ. Г. ВЕРЬОВКИ. Випуск 2. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 130. \$3.65

До складу увійшли пісні Туман ярмом долині, Ой у полі криниченка, Чом дуб не зелений, Що в городі верба, Ой за гаєм, гаєм та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. Для хору без супроводу. Обробка Є. Козака.

"Музична Україна", Київ 1974, ст. 39. 1.35

Містить 15 українських народних пісень: Ой копав я криниченьку, Чорні очі, Ой, там за Дунаєм, Ой ти знав, нащо брав, Ой піду я до млина та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. З репертуару Лариси Руденко. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 51. 1.90

До складу увійшли: Стоїть явір над водою, Ой заграйте, музики, Така її доля, Чом, чом не прийшов, Чи ти, милий, пилом припав, Ой віддали мене та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. З репертуару Оксани Петрусенко. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 63. 2.50

Містить 23 народні пісні: Віють вітри, Гандзя, Чом, чом не прийшов, Стоїть гора високая, Ходить гарбуз по городу, Болить моя голівонька та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. З репертуару Діяни Петриненко. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 59. 1.95

Містить пісні: Ой лугом іду, голосок веду, Ой співаночки мої, Така її доля, Ой піду я в ліс по дрова, Гей, Іване, Гаданочка та інші.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. В обробці Б. Лятошинського. Випуск I. Для голосу в супроводі фортепіано. "Музична Україна", Київ 1973, стор. 179. 7.00

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ. В обробці Б. Лятошинського. Випуск 2. Для вокального дуєту в супроводі фортепіано. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 88. 4.75

ХРЕСТОМАТІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДОЖОВТНЕВОЇ МУЗИКИ. Частина 1. "Музична Україна", Київ 1974, стор. 268. 4.50

До складу увійшли: Думи, Одноголосні пісні, Канти, Обробки народних пісень та пісні-романси, Музика для театру, Хорові твори, Партесні концерти, Інструментальна музика. "Хрестоматія" є своєрідним доповненням до основного посібника — "Історії української дожовтневої музики".

Пишіть за списками книжок і пластинок.

Замовлення більше \$15.00 крамниця оплачує за пересилку. Пошта за одну пластинку в Канаді 50¢, за кожну додаткову 20¢. В США 75¢, а за кожну додаткову — 25¢.

В Онтеріо просимо додавати 7% сейл текс.

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного долар а) просимо прислати 20 центів у Канаді і США на поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada

Tel.: 532-8928